

Skatteutfordringer ved digitale betalingstjenester

En casestudie av PayPal

Madeleine Mjåtveit Kvamme og Siv Matre Sandvik

Veileder: Guttorm Schjelderup

Masterutredning i Økonomisk styring

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Dette selvstendige arbeidet er gjennomført som ledd i masterstudiet i økonomi- og administrasjon ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at Høyskolen eller sensorer inntår for de metoder som er anvendt, resultater som er fremkommet eller konklusjoner som er trukket i arbeidet.

Sammendrag

Den digitale økonomien har ført til en fremvekst av nye betalingsaktører. Aktørene leverer innovative løsninger som forenkler betalingsprosesser på tvers av landegrenser. Fremveksten av innovative betalingsløsninger har medført økt informasjonsasymmetri mellom aktørene og norske skattemyndigheter (Øverlier et al., 2013). En utfordring for skattemyndighetene er at de nye betalingsaktørene ikke er rapporteringspliktige på lik linje med norske banker. Denne utredningen kartlegger skattemyndighetenes utfordringer som følge av innovative digitale betalingsaktører, med utgangspunkt i det digitale betalingselskapet PayPal.

Utredningen avdekker at PayPal ikke er skattepliktig til norske myndigheter for virksomhetsinntekter opptjent gjennom digitale betalingstjenester i Norge. PayPal har ikke fysisk tilstedeværelse i Norge, og virksomhetsinntektene knyttes til det europeiske hovedkontoret i Luxembourg. Vi kartlegger at PayPals selskapsstruktur er organisert i tråd med skatteminimerende metoder, noe som resulterer i betydelige skattebesparelser i global sammenheng. Skattebesparelsene opptjenes hovedsakelig ved lokalisering i skatteparadisene Luxembourg og Delaware, overskuddsflytting gjennom lisensiering av immaterielle eiendeler, samt tynn kapitalisering knyttet til en internbank i konsernet.

Utredningen avdekker at økt bruk av PayPals digitale lommebøker potensielt kan redusere personlige skattyteres etterlevelse. Innskudd på digitale lommebøker fanges ikke opp av tredjepartsrapportering, hvilket innebærer at skattyter selv er ansvarlig for å rapportere innskudd til norske skattemyndigheter. Skattemyndighetene har begrensede ressurser til å utføre kontroller for å avdekke skatteunndragelse. Oppdagelsesrisikoen er derfor lav, og med økt grad av selvrapportert inntekt og formue reduseres kvaliteten på informasjonsgrunnlaget til norske skattemyndigheter.

Vi konkluderer med at fremveksten av innovative digitale betalingstjenester skaper betydelige utfordringer for norske skattemyndigheter både ved beskatning av selskap og privatpersoner. Dagens regelverk for beskatning av flernasjonale digitale selskap, samt internasjonal informasjonsutveksling av privatpersoners inntekt og formue, er lite tilpasset endringene som finner sted i den digitale økonomien. Utfordringene viser et behov for økt samarbeid på tvers av landegrenser for å sikre korrekt og rettferdig beskatning av digitale betalingsaktører og privatpersoner.

Forord

Denne utredningen er skrevet som en del av vår masterutdanning i Økonomi og Administrasjon ved Norges Handelshøyskole (NHH). Utredningen er skrevet med utgangspunkt i vår hovedprofil Økonomisk Styring. Arbeidet med utredningen ble gjennomført våren 2017.

Gjennom medieoppslag og interessante fag på NHH har vi fått interesse for problematikk forbundet med skattlegging i den digitale økonomien. Skatteutfordringer knyttet til innovative betalingstjenester er et tema det foreløpig er forsket lite på. Valg av tema er basert på aktualitet, interesse og faglig utbytte. Arbeidet med utredningen har vært lærerikt og utfordrende, og vi har fått mulighet til å anvende kunnskap vi har tilegnet oss i løpet av studiet. Vi mener denne utredningen er et viktig bidrag for å belyse nødvendige tilpasninger i det norske skattesystemet med tanke på fremvekst av innovative digitale betalingstjenester.

Vi ønsker å rette en stor takk til vår veileder Guttorm Schjelderup for god veiledning, faglige innspill og rask tilbakemelding. Videre vil vi takke representanter fra Skatteetaten og Skattedirektoratet for god hjelp gjennom skriveprosessen. Her vil vi særlig trekke frem Torhild Henriksen, Synne Bjotveit og Ingrid Jakobsen for stort engasjement, faglige innspill og hyggelige samtaler. Vi vil også takke Peter Ringstad i Tax Justice Network for ideer til og interesse for vårt arbeid. Vi setter også stor pris på andre som har tatt seg tid til å gi tilbakemeldinger på vårt arbeid. Avslutningsvis ønsker vi å takke forelesere og medstudenter for fine og lærerike år på NHH.

Bergen, juni 2017.

Madeleine M. Kvamme

Madeleine Mjåtveit Kvamme

Siv Matre Sandvik

Siv Matre Sandvik

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Forord	4
1. Innledning	7
1.1 Bakgrunn for tema og problemstilling	7
1.2 Problemstilling	8
1.2.1 Avgrensninger og forutsetninger.....	9
1.3 Begrepsavklaring.....	10
1.4 Utredningens struktur	10
2. Metode	12
2.1 Casestudie av PayPal.....	12
2.2 Kvalitativ metode	12
2.3 Datainnsamling.....	13
2.4 Dataanalyse	13
2.5 Potensielle svakheter ved utredningen	13
3. Presentasjon av PayPal	15
3.1 Introduksjon av digitale betalingstjenester.....	15
3.2 PayPal Holdings, Inc.	15
3.2.1 PayPal i Norge.....	16
3.2.2 Forretningsmodell.....	16
3.2.3 Hvordan betalingstjenesten til PayPal fungerer.....	17
3.2.4 Forbrukeromtale	19
3.2.5 Kritikk.....	20
4. Teori	21
4.1 Beskatning av digitale betalingsaktører	21
4.1.1 Norske og internasjonale regler for selskapsbeskatning	21
4.1.2 Utdringer knyttet til beskatning av flernasjonale digitale selskap	22
4.1.3 Tiltak for å minske skatteplanlegging i den digitale økonomien.....	23
4.2 Beskatning av private skattytere	25
4.2.1 Modell for skatteetterlevelse av Kleven et al.	25
4.2.2 Internasjonale avtaler for informasjonsutveksling	28

5. Analyse av PayPals selskapsskatt	31
5.1 Beskatning av PayPal i Norge	31
5.1.1 <i>Betaler PayPal selskapsskatt til Norge?</i>	31
5.1.2 <i>BEPS-prosjektets virkning på PayPals fremtidige skatteplikt i Norge</i>	33
5.2 PayPals globale skattebetaling	37
5.2.1 <i>Betaler PayPal selskapsskatt utenfor Norge?</i>	37
5.2.2 <i>Trekk ved PayPals selskapsstruktur som muliggjør skatteplanlegging</i>	39
5.2.3 <i>Trekk ved PayPals forretningsmodell som muliggjør skatteplanlegging</i>	44
5.3 Delkonklusjon	44
6. Analyse av digitale lommebøkers effekt på etterlevelse av skatt	45
6.1 Er innskudd og aktivitet på digitale lommebøker i PayPal skattepliktig?.....	45
6.2 Etterlevelse av skattepliktig inntekt og formue.....	46
6.2.1 <i>Straff</i>	46
6.2.2 <i>Sannsynlighet for å bli oppdaget</i>	47
6.2.3 <i>Hva vet vi om innskudd på PayPals digitale lommebøker?</i>	48
6.3 Utfordringer ved dagens skattesystem	50
6.4 Tiltak for å forbedre skatteetterlevelse.....	52
6.4.1 <i>Internasjonale avtaler for informasjonsutveksling</i>	52
6.4.2 <i>Andre tiltak</i>	56
6.5 Delkonklusjon	57
7. Konklusjon	59
7.1 Diskusjon av sentrale funn	60
8. Appendiks	61
9. Primærkilder	64
10. Litteraturliste.....	65

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for tema og problemstilling

“We’re in the middle of one of the greatest periods of transformation in the history of money. Everything about how commerce works is changing – how people shop; how merchants sell to consumers; how people interact with financial institutions; even the very nature of money itself.”

– Dan Schulman (2016), administrerende direktør i PayPal

Dette sitatet belyser det digitale skiftet som eksisterende bank- og betalingsvirksomhet i dag står overfor. Smarttelefoner blir et stadig viktigere verktøy i betalingsprosesser. Salg av varer og tjenester foregår i økende grad over internett og på tvers av landegrensler. Som følge av økt internasjonal netthandel har effektive og lettvinde digitale betalingstjenester økt i omfang. Ifølge konsulentselskapet Accenture utgjorde alternative betalingsaktører 1,5 prosent av det europeiske bankmarkedet i 2012 (Sjøberg, 2015). Markedsandelen til de alternative betalingsaktørene er forventet å øke til 15 prosent i 2020. De nye aktørene i betalingsmarkedet tilbyr tjenester som forenkler betalingsprosessen, eksempelvis kontaktløs betaling, betaling med mobilapp, og digitale lommebøker. Så lenge de digitale betalingstjenestene er brukervennlige og sikre, vil forbrukerne bytte ut eksisterende betalingsløsninger med nye innovative tjenester. Veksten i markedet for digitale betalingstjenester indikerer at en betydelig andel av utførte transaksjoner vil skje gjennom de nye betalingsaktørene i fremtiden.

Revised Payment Service Directive (PSD2) innføres av EU i 2018 (Evry, 2017). Direktivet vil endre markedet for digitale betalingstjenester og tilrettelegge for nye betalingsaktører. Hensikten med direktivet er å forbedre eksisterende tungvinte og kostbare betalingsformidlinger innad i EU (Staavi, 2017). Direktivet går ut på at tredjepartsaktører skal kunne hente informasjon og foreta en betaling, uten å innhente samtykke fra banken. Forenklingen i innhenting av kontoinformasjon er spådd til å gi en økning i antall tredjepartstilbydere. Økningen i antall tilbydere vil utvide markedet for digitale betalingstjenester ytterligere, noe som øker relevansen av utredningen vår.

Det er positivt at det etableres lettvinte betalingsløsninger som er mer brukervennlige enn de eksisterende. Det skaper effektivitet i økonomien og kan gi grunnlag for innovasjoner. Nye betalingsløsninger har imidlertid ikke utelukkende positiv effekt på samfunnet. Et økende antall selskap som tilbyr digitale tjenester har ført til flere skatterettslige utfordringer (Deloitte, 2015). Selskapet PayPal selger varer og tjenester over en digital plattform og det er derfor utfordrende å fastsette hvor selskapets virksomhetsinntekter skal komme til beskatning. PayPal er en av de største globale aktørene innen digitale betalingstjenester og en av de to mest utbredte aktørene i Norge (Henriksen et al., 2016). Den digitale driften til PayPal gjør det mulig å plassere virksomheten i én stat og levere tjenestene digitalt til kunder over hele verden. På denne måten blir ikke selskapet skattepliktig i staten hvor inntekten i realiteten opptjenes (OECD, 2008). Skattesystemet bærer preg av å være utdatert med hensyn til selskap med digital virksomhet (Deloitte, 2015). Dette muliggjør skatteplanlegging og lokalisering i gunstige skatteregimer. I den sammenheng ønsker vi å undersøke hvordan PayPals virksomhetsinntekter skattlegges i Norge og i utlandet.

Tradisjonelt har norske forbrukere plassert inntekt og formue i sparebanker, og bankene har vært en rapporterende tredjepart til skattemyndighetene (Henriksen et al., 2016). PayPals digitale betalingstjenester, herunder digitale lommebøker, endrer imidlertid rapporteringsmønsteret. Ansvar for rapportering av inntekt og formue legges i sin helhet over på forbrukeren gjennom PayPals brukerbetingelser. Kleven et al. (2011) hevder at skattytere som er ansvarlig for å rapportere egen inntekt og formue i mindre grad rapporterer korrekte opplysninger. Informasjonen som rapporteres til norske skattemyndigheter kan dermed gi et ufullstendig bilde av privatpersoners skattegrunnlag (Henriksen et al., 2016). Vi ønsker derfor å utforske om selvrapporing som følge av PayPals digitale lommebøker reduserer informasjonsgrunnlaget til norske skattemyndigheter.

1.2 Problemstilling

For å analysere de kartlagte utfordringene ved beskatning av digitale betalingstjenester, har vi utarbeidet to delproblemstillinger som behandler henholdsvis selskapsbeskatning og personbeskatning.

Delproblemstilling 1:

Hvordan skattlegges PayPals virksomhetsinntekter fra digitale betalingstjenester i Norge og i utlandet?

Delproblemstilling 2:

Hvordan vil økt selvrapporing som følge av PayPals digitale lommebøker påvirke informasjonsgrunnlaget til norske skattemyndigheter?

Basert på informasjonen fra delproblemstillingene skal vi besvare følgende hovedproblemstilling:

I hvilken grad skaper PayPals digitale betalingsløsninger utfordringer for selskaps- og personbeskatning?

For å besvare problemstillingen vil vi ta utgangspunkt i en casestudie av PayPal. Selskapet kan potensielt generere utfordringer for skattemyndighetene knyttet til skatteplanlegging på selskapsnivå og skatteetterlevelse på personnivå. Vi vil undersøke om PayPal benytter skatteminimerende metoder og hvilke deler av det internasjonale skattesystemet som tillater slik tilpasning. Angående personbeskatning vil vi undersøke hvilken risiko digitale betalingsløsninger utgjør for skatteetterlevelse. Deretter ønsker vi å danne et bilde av hvilke midler som kan tas i bruk for å møte de kartlagte utfordringene. Gjennom å belyse svakheter i skattesystemet vil utredningen gi et bidrag til norske skattemyndigheters tilpasning av lover og regler, i forbindelse med fremvekst av innovative digitale betalingstjenester.

1.2.1 Avgrensninger og forutsetninger

Utredningen skal gi et bidrag til norske skattemyndigheter, og vi vil derfor fokusere på hvorvidt det betales skatt til Norge. Ettersom PayPal er en global aktør vil vi imidlertid analysere betaling av selskapsskatt på et globalt nivå. Analysen av PayPals selskapsbeskatning avgrenses til USA og Europa. PayPal har selskap over hele verden, men vi forutsetter at analyse av selskapene i USA og Europa er tilstrekkelig for å gi innsikt i eventuelle utfordringer knyttet til skatteplanlegging. USA er relevant fordi det er her morselskapet i PayPal-konsernet er lokalisert, og vi bruker morselskapets årsrapport i våre analyser av selskapsbeskatning. Norge er utgangspunktet for denne utredningen og følgelig er det interessant å analysere PayPals selskapsstruktur og skattebetaling i Europa. Analysen av PayPals selskapsbeskatning avgrenses til å ikke omfatte merverdiavgift. PayPal er ikke registrert i Skatteetatens VAT on e-Services, og det er ellers lite informasjon tilgjengelig om merverdiavgift på PayPals tjenester. Utredningen vil ikke fokusere på eventuelle uheldige

konkurransesvridninger som følge av digitale betalingstjenester. Slike konkurransevidninger kan eksempelvis være forårsaket av ulik beskatning av flernasjonale og nasjonale selskap. Årsaken til avgrensningen er at analyse av konkurransevidninger ikke bidrar til å besvare vår problemstilling.

1.3 Begrepsavklaring

Digitale betalingstjenester inkluderer i utgangspunktet alle betalingsmidler med unntak av kontanter. I denne utredningen vil begrepet digitale betalingstjenester hen vise til tjenester levert av alternative betalingsaktører, til forskjell fra tradisjonelle banker. De alternative aktørene er ofte utenlandske og de er ikke pålagt tilsvarende reguleringer som norske rapporteringspliktige finansinstitusjoner. Med skatteutfordringer henviser vi til utfordringer knyttet til flernasjonale selskapers skatteplanlegging og privatpersoners skatteetterlevelse. Med skatteplanlegging refererer vi til flernasjonale selskapers strategier for å minimere skattebelastning. Vi ønsker å poengtere at vi ikke refererer til ulovlig skatteunndragelse, men at strategiene som benyttes kan befinne seg i juridiske gråsoner. Med privatpersoners skatteetterlevelse refererer vi til om skattytere opptrer i henhold til gjeldende skattelover og –regler. Skatteunndragelse refererer til at skattytere oppgir feil eller mangelfulle opplysninger til skattemyndighetene for å redusere sin skattebelastning. Med skattemyndighetenes informasjonsgrunnlag henviser vi til informasjon vedrørende de finansielle midlene til personlige skattytere, herunder inntekt og formue. Grunnlaget benyttes for å beregne skattyters skattebelastning.

1.4 Utredningens struktur

Utredningen består av 7 kapitler. I kapittel 2 gjøres det rede for hvilken metode som er brukt for å besvare problemstillingen. I kapittel 3 introduseres digitale betalingstjenester og selskapet PayPal presenteres. Relevant teori for analysen fremkommer i kapittel 4. Kapitlet gjør rede for norske og internasjonale skatteregler, utfordring knyttet til beskatning av flernasjonale digitale selskap, teori om skatteetterlevelse, og internasjonale avtaler for informasjonsutveksling. I kapittel 5 kartlegges PayPals selskapsstruktur og inntektsstrømmer. Beskatning av PayPals virksomhetsinntekter i Norge og utlandet analyseres på bakgrunn av nasjonale og internasjonale skattereguleringer. Kapitlet avsluttes med å avdekke trekk ved PayPals forretningsmodell som muliggjør skatteplanlegging. I kapittel 6 blir utfordringer knyttet til skatteetterlevelse som følge av PayPals digitale lommebøker analysert. Først avdekkes det hvorvidt innskudd på PayPals digitale lommebøker er skattepliktig for norske skattytere. Deretter analyseres etterlevelse av skatteplikt for inntekt og formue.

Avslutningsvis i kapitlet diskuteres utfordringer ved dagens skattesystem og forbedringstiltak. I kapittel 7 fremlegges utredningens konklusjon med en oppsummering og kort diskusjon av sentrale funn.

2. Metode

2.1 Casestudie av PayPal

Utredningen søker å belyse skatteutfordringer relatert til digitale betalingstjenester. Digitale betalingstjenester er under fremvekst og kan anses for å være et nytt fenomen. Vi er ikke kjent med at det eksisterer tidligere forskning på temaet. Vi har derfor valgt et eksplorerende design for å besvare problemstillingen. Det er hensiktsmessig med et eksplorerende design ettersom vi ønsker å oppnå forståelse og innsikt i et nytt og komplekst fenomen (Saunders et al., 2012). Casestudier er en passende forskningsstrategi dersom problemstillingen har et eksplorerende design. Gjennom en casestudie har vi fått mulighet til å gå i dybden av et selskap for å tilegne oss god forståelse av skatteutfordringer ved digitale betalingstjenester. Vi har valgt å utføre en casestudie av PayPal. PayPals globale selskapsstruktur og digitale plattform er egnet til å studere utfordringer knyttet til skatteplanlegging av flernasjonale selskap. PayPals digitale betalingstjenester er egnet til å studere utfordringer knyttet til privatpersoners skatteetterlevelse, ettersom innskudd på PayPal-konto ikke blir automatisk rapportert til skattemyndighetene fra nøytrale tredjeparter. PayPal er i tillegg en av de to mest utbredte aktørene for digitale betalingstjenester i Norge (Henriksen et al., 2016). PayPals varemerke er veletablert blant forbrukere og mange har kjennskap til produktene. Funnene fra casestudien vil hjelpe oss med å besvare vår problemstilling.

2.2 Kvalitativ metode

Denne utredningen har hovedvekt på kvalitativ metode. Med en kvalitativ tilnærming har vi gått i dybden ved datainnsamlingen, slik at vi har fått fylldige og omfattende data innenfor temaet. Vi er kjent med at kombinasjonen av kvantitativ og kvalitativ analyse vil øke graden av pålitelighet i funnene våre (Saunders et al., 2012). Vi har kun hatt tilgang til regnskapstallene til PayPal-konsernet som helhet, ikke detaljinformasjon om samtlige datterselskap i PayPal. Begrensningen i datamateriale vanskeliggjør dermed en grundig kvantitativ analyse. Vi har av den grunn samlet inn og strukturert data, og deretter analysert dem for å trekke konklusjoner. Metoden er kjent som en induktiv tilnærming til problemstillingen, der en går fra empiri til teori. I vår utredning innebærer det å benytte innsamlede data til å etablere kunnskap om og forståelse av skattemyndighetenes utfordringer knyttet til fremvekst av digitale betalingstjenester.

2.3 Datainnsamling

Vi har benyttet både primær- og sekundærkilder i arbeidet med vår utredning. Vi har opparbeidet oss førstehåndsinformasjon ved å ta i bruk digital lommebok i PayPal. For å øke vår innsikt i utfordringer rundt skatteetterlevelse og PayPals skatteplikt har vi gjennomført intervjuer av eksperter på skatt og digital økonomi fra Skatteetaten og Skattedirektoratet. Vi benyttet båndopptaker under intervjuene og transkriberte innholdet kort tid etter gjennomføring. Vi har hatt god dialog med primærkildene i etterkant av intervjuene for å sikre at fremstillingene i utredningen er korrekte. I spørsmål om PayPals regnskaper har vi være i kontakt med en revisor for å oppnå god forståelse.

Som sekundærkilder har vi blant annet benyttet oss av selskapsregistre i Norge, Luxembourg, Sverige, og Delaware. Vi har også benyttet PayPals årsrapporter og selskapsdatabasen Orbis. Kildene er brukt for å kartlegge eierskapsstrukturer og inntektsstrømmer i PayPal-konsernet. Vi har også benyttet PayPals hjemmeside, brukervilkår, kontrakter og annen offentlig tilgjengelig informasjon for å øke vår innsikt i selskapet. Rapporter fra Skatteetaten er benyttet for å øke vår forståelse av skattemyndighetenes utfordringer knyttet til digitale betalingstjenester. Rapporter fra OECD, regjeringens nettsider og forskningsartikler er tatt i bruk for å øke vår innsikt i utfordringer ved skatteplanlegging og skatteetterlevelse. Ved å oppnå god innsikt i utfordringer knyttet til skatteplanlegging og skatteetterlevelse har vi søkt etter å etablere teoretiske sammenhenger med digitale betalingstjenester.

2.4 Dataanalyse

Dataanalysen baserer seg hovedsakelig på å kode og tolke informasjonen innhentet gjennom intervju med representanter fra Skatteetaten, samt informasjon hentet fra andre primær- og sekundærkilder. For å avdekke hvordan PayPals virksomhetsinntekter beskattes i Norge og i utlandet har vi kartlagt PayPals forretningsmodell, selskapsstruktur og inntektsstrømmer. Analysen tar utgangspunkt i norske og internasjonale skatteregler og -avtaler. For å avdekke virkninger av PayPals digitale lommebøker på skattemyndighetenes informasjonsgrunnlag, har vi tatt utgangspunkt i den økonomiske modellen til Kleven et al. (2011) og internasjonale informasjonsutvekslingsavtaler.

2.5 Potensielle svakheter ved utredningen

Vi ønsker også å gjøre leseren oppmerksom på eventuelle svakheter i utredningen. Vi har begrenset innsikt i PayPals forretningsmodell og vi vil derfor i hovedsak basere våre funn på offentlig tilgjengelig informasjon. Ansatte i PayPal har ikke vært villig til å uttale seg om

selskapets tjenester, og informasjon om forretningsmodellen er konfidensiell. Begrenset tilgang på informasjon har ført til at vi i enkelte tilfeller har foretatt antakelser basert på hva som fremstår som mest mulig korrekt. Av dette følger potensielle svakheter i analysen av inntektsstrømmer, selskapsstruktur og beskatning av PayPals virksomhetsinntekter. En annen utfordring i utredningen er at representanter fra Skatteetaten er underlagt taushetsplikt. Skatteetaten ønsker ikke å ha full åpenhet i hvilke kontrollmetoder de bruker for å oppnå økt etterlevelse. Årsaken er at de ikke ønsker å gi privatpersoner og selskap mulighet til å tilpasse seg kontrollmetodene. Kjennetegn ved et eksplorerende design er blant annet fleksibilitet og tilpasningsevne, noe som vil gjøre oss bedre i stand til å takle de nevnte begrensningene. Begrensninger i datatilgangen har medført at vi har valgt å legge vekt på personlige intervju og videointervju med primærkilder slik at vi oppnår en åpen dialog med eksperter på temaet. På denne måten kan vi bruke nøkkelspørsmål til å holde diskusjonen relevant for vårt tema, samtidig som vi kan bruke oppfølgingsspørsmål der vi ikke føler at informasjonen er utfyllende nok.

3. Presentasjon av PayPal

3.1 Introduksjon av digitale betalingstjenester

En stadig større del av handel skjer over internett og på den globale markedsplassen (Øverlier et al., 2013). Som et resultat av et økende digitalt konsum, etterspør forbrukerne mer effektive og trygge betalingsløsninger. Digitale betalingstjenester utvikles raskt og det foregår store endringer i finansbransjen. Elektroniske penger (e-penger) er et nytt fremvoksende betalingsmiddel på markedet (Norges Bank, 2016). E-penger er digitale verdienheter som kun kan benyttes til elektroniske betalinger gjennom betalingskort eller digitale lommebøker. Konseptene e-penger og digital lommebok kan forklares ved hjelp av et enkelt eksempel:

Kari foretrekker å handle på internett fremfor å handle i fysiske butikker. Hun synes imidlertid at det er tidkrevende og tungvint å skrive inn kortdetaljene hver gang hun skal gjennomføre et kjøp. Kari har derfor valgt å bruke en digital lommebok. Denne kan hun enten koble til et bankkort tilknyttet banken hennes, eller overføre penger fra bankkonto til den digitale lommeboken. Når hun gjennomfører kjøpet trenger hun ikke tilgang til kortdetaljene sine, hun behøver kun å logge inn med e-postadresse og passord. Enkelte tilbydere forenkler prosessen ytterligere ved å tilby verifisering gjennom fingeravtrykk. Den digitale lommeboken gjør dermed netthandel enklere for Kari.

3.2 PayPal Holdings, Inc.

Peter Thiel og Max Levchin etablerte FieldLink i desember 1998 (Odell, 2014). FieldLink utviklet en programvare som kunne lagre kryptert informasjon på trådløse enheter, og med det den første digitale lommeboken. I 2001 ble navnet endret til PayPal i forbindelse med fusjonen med Elon Musks selskap X.com. Fra 2002 til 2015 var eBay eier av selskapet. I dag er PayPal løsrevet fra eBay og registrert som et amerikansk aksjeselskap på NASDAQ-børsen.¹ PayPal er en ledende teknologisk plattform som leverer tjenester for digitale og mobile betalinger rettet mot forhandlere og private forbrukere (PayPal, 2016). Forhandlere er bedrifter som benytter PayPal sine betalingsløsninger, for eksempel nettbutikker. Private forbrukere er personer som benytter PayPals digitale betalingsløsninger til å betale på internett, overføre eller motta penger. Forbrukermassen er i underkant av 200 millioner på verdensbasis, i tillegg til 13 millioner forhandlere fordelt på rundt 200 markeder. PayPals

¹ PayPal Holdings, Inc. er navnet på morselskapet i PayPal-konsernet. Vi vil bruke PayPal som en forenkling og fellesbetegnelse for selskapet.

² Fullstendig navn på datterselskapet i Luxembourg er PayPal (Europe) S.à.r.l. et Cie, S.C.A. Vi vil bruke

digitale betalingstjenester benyttes over hele verden, men bruken er mest utbredt i USA. 72 prosent av kunder som handler på internett i USA har en PayPal-konto (PayPal, 2017a).

Det amerikanske hovedkontoret til PayPal ligger i San José, California, og det europeiske hovedkontoret holder til i Luxembourg (PayPal, 2017b). I 2016 hadde konsernet en omsetning på 10,8 milliarder USD og et resultat etter skatt på 1,4 milliarder USD. Den tilhørende skattekostnaden endte på 230 millioner USD. I løpet av året stod PayPal for 6,1 milliarder betalingstransaksjoner. Betalingstjenesten er med det blant de mest populære i verden. PayPal har en markedsverdi på 64 milliarder USD i 2017 (Netfonds Bank, 2017).

3.2.1 PayPal i Norge

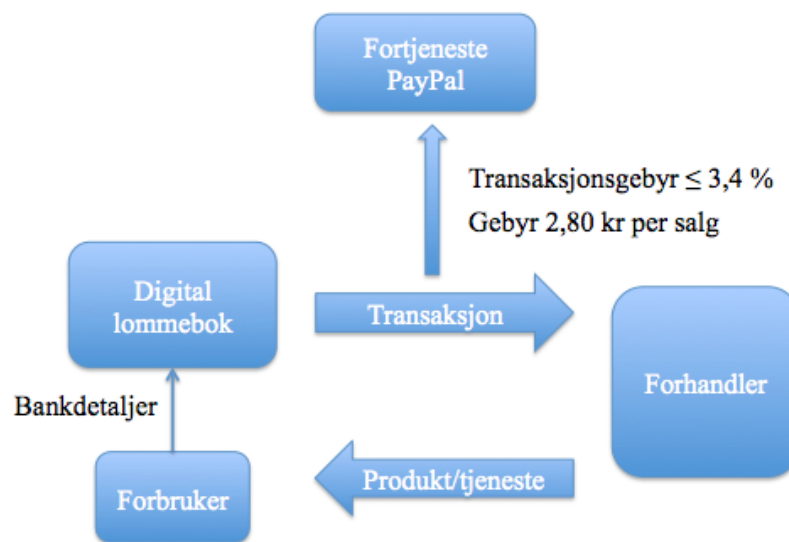
PayPal gjorde sin inntreden i det norske markedet i 2009 (Jørgenrud, 2009). Jean-Francois Rochet ledet på dette tidspunktet PayPal i Norden og uttalte at det norske markedet var interessant fordi det var et av landene der det handles mest på internett. PayPals europeiske hovedkontor i Luxembourg leverer PayPal-tjenesten til norske forhandlere og forbrukere (PayPal, 2015).² Vi har kontaktet PayPal og etterspurt brukerantallet i Norge, men de har ikke gitt opplysninger om dette. Ifølge deres hjemmesider betaler mer enn 3 millioner skandinavere med PayPal (PayPal, 2017c). I 2014 fortalte Mårten Barkman, daværende administrerende direktør i PayPal Skandinavia, at nordmenn har størst andel av PayPal-bruk i Skandinavia (Tveiten, 2014). PayPal sin virksomhet i Skandinavia økte med 30 prosent i 2014, og veksten var størst i Norge. Et grovt anslag basert på antall innbyggere og PayPal-brukere i Skandinavia, samt PayPals vekst i Norge, tilsier at PayPal har omtrent 800 000 – 900 000 brukere i Norge. Norske nettbutikker har imidlertid vært dårlig representert. Nettsiden Mannual opplyser at omtrent 60 norske nettsider tilbyr PayPal som betalingsløsning (Lund, 2017). Blant disse finner en butikker som Elkjøp, G-Sport og Interflora.

3.2.2 Forretningsmodell

Omsetningen til PayPal genereres av gebyrer for transaksjoner og andre betalingsrelaterte tjenester, i hovedsak basert på totalt betalingsvolum (PayPal, 2016). Ved kjøp på norske nettsider betaler forbrukeren ingen gebyrer (PayPal, 2017d). Overføring av penger til venner og familie er også gebyrfritt. Dersom forbrukeren handler på internasjonale nettsider kan det påløpe et gebyr for vekslings av valuta. Ved netthandel er det i hovedsak forhandler som blir

² Fullstendig navn på datterselskapet i Luxembourg er PayPal (Europe) S.à.r.l. et Cie, S.C.A. Vi vil bruke PayPal Europe som en forkortelse for selskapet.

belastet gebyrer. Gebyrene består av maksimalt 3,4 % av kjøpesummen i tillegg til 2,80 kr per salg. Gebyret blir forholdsvis mindre jo mer en selger ved at økt salgsvolum reduserer gebyrets prosentsats. Eksempelvis gir et salgsvolum opptil 20.000 NOK et gebyr på 3,4 % av salget, men satsen reduseres til 1,9 % med salgsvolum over 800.000 NOK. En annen del av inntjeningen kommer fra tjenester som skaper ytterligere verdi for PayPals kunder (PayPal, 2016). Eksempler på dette er PayPal Credit og Paydiant. PayPal Credit er en kredittjeneste som tillater forbrukeren å utsette betalingen. Paydiant er en skytjeneste hvor forhandler blant annet kan skreddersy en betalingsløsning og knytte opp lojalitetsprogram for sine kunder (Ready, 2015). Betalingsløsningene kan både være en mobil løsning i butikk eller på internett. En essensiell del av forretningsmodellen til PayPal er mobilappen som muliggjør enkel overføring via e-postadresse, og kontroll over konto og transaksjoner. Vår forståelse av PayPals forretningsmodell illustreres i figur 1.

Figur 1: Illustrasjon av PayPals forretningsmodell

3.2.3 Hvordan betalingstjenesten til PayPal fungerer

Både privat- og bedriftskonto tilbys hos PayPal (PayPal, 2017d). For private forbrukere fungerer tjenesten ved at en legger inn kortinformasjon koblet opp mot annen bankkonto, eventuelt at penger blir overført til en konto hos PayPal. Sistnevnte fungerer som en digital lommebok man kan betale med når man handler på internett. Kontoeier er ikke berettiget renter på innskutt beløp. Dersom en kun legger inn kortinformasjon belastes den vanlige bankkontoen direkte gjennom PayPal sin tjeneste. Når kortinformasjon er registrert hos

PayPal, eller digital lommebok er opprettet og har positiv saldo, trenger en kun å taste inn e-postadresse og passord for å bekrefte kjøpet. Med den siste teknologien er det mulig å ta i bruk OneTouch for å bekrefte kjøpet. OneTouch er basert på gjenkjenning av fingeravtrykk.

PayPal tilpasser betalingsløsningen etter forhandlers behov (PayPal, 2017g). På samme måte som for private forbrukere må det opprettes en konto. Betalinger fra forhandlers kunder vil gå inn på kontoen hvor de videre kan overføres til vanlig bankkonto. Forhandler kan velge mellom en komplett betalingsløsning eller legge til PayPal som en alternativ betalingsmetode. Betalingene kan mottas på det aktuelle nettstedet med PayPal- eller kortbetaling, eller med e-faktura. E-faktura kan sendes direkte fra forhandlers PayPal-konto med PayPals kostnadsfrie maler. Også her kan kunden betale med kort eller PayPal. Kostnadene forbundet med tjenesten PayPal leverer er som beskrevet i delkapittel 3.2.2.

Om lag 60 norske forhandlere har tatt i bruk PayPals digitale betalingstjenester (Lund, 2017). Tallet er ikke spesielt høyt sammenlignet med PayPals globale utbredelse. Vi ønsket derfor å undersøke hvorfor enkelte norske nettbutikker velger å tilby PayPals produkter kontra andre betalingsløsninger. Kommunikasjonssjef i Elkjøp, Øystein Schmidt, uttalte at Elkjøp får økte kostnader dersom kundene velger PayPal som betalingsløsning ved netthandel istedenfor standard betaling med Visa (e-post, 24. april 2017). Selskapet må betale gebyr både til PayPal og til Visa dersom kunden betaler med PayPal. Elkjøp velger likevel å tilby PayPals tjenester fordi de ønsker *”et bredt utvalg av betalingsløsninger som er etterspurt av kunder og enkelt å bruke”*. Kommunikasjonssjefen oppgir at Elkjøp har forhandlet seg frem til en gunstig kostnadsavtale som er lavere enn listepris på bakgrunn av sitt store salgsvolum. Et annet eksempel på en PayPal-forhandler er den nystartede norske nettbutikken Ananas Swimwear. Bedriften har valgt å tilby PayPal som eneste betalingsløsning på nettsiden sin. Ananas Swimwear oppgir at hvert enkelt betalingsselskap tar et gebyr, så det lønner seg å kun tilby én betalingsløsning i oppstartsfasen (e-post, 3. mai 2017). Valget falt på PayPal grunnet brukervennlighet og gunstige vilkår. PayPal har verken etableringsgebyr eller faste kostnader, og selskapet betaler dermed kun gebyr per salg. Vi ser dermed at PayPals betalingsløsninger er gunstig både for selskap med store salgsvolum og selskap som befinner seg i oppstartsfasen.

PayPal-appen

Gjennom PayPals applikasjon vil forbruker enkelt kunne følge med på alle bevegelser på den digitale lommeboken (PayPal, 2017e). Appen lastes ned til en smarttelefon som støttes av enten App Store eller Google Play. En vil bli varslet ved aktivitet og har enkel tilgang til betaling, overføring, mottak av penger, og nettkjøp. Overføringer fungerer ved at en oppgir e-postadresse til mottaker og summen som skal overføres. Mottakeren må også ha en PayPal-konto. I mobilappen kan regninger og utlegg enkelt deles og en kan be om penger. Alle funksjoner er gratis så lenge transaksjonene er i samme valuta. DNB sin tjeneste Vipps fungerer på samme måte, men Vipps benytter mobilnummer i stedet for e-postadresse.

Kjøperbeskyttelse

Når forbruker oppretter konto hos PayPal blir kort- og betalingsopplysninger registrert og lagret hos PayPal (PayPal, 2017f). Ved kjøp i nettbutikker deles ingen opplysninger med nettstedet en handler med. For mange kan dette være en trygghet fordi en unngår å dele sensitiv informasjon om finansielle opplysninger ved netthandel. I PayPals brukeravtale fremgår det at dersom varen ikke kommer frem eller er slik som avtalt, vil PayPal kunne refundere hele kjøpesummen. Dette gjelder for kjøp gjort med PayPal og dersom avviket er betydelig fra det som var avtalt.

3.2.4 Forbrukeromtale

PayPals digitale betalingstjenester blir anbefalt av forbrukere og ulike nettsider. Tjenesten kommer godt ut i tester både når det gjelder brukervennlighet og sikkerhet. Momenter som trekkes frem er den anerkjente merkevaren samt at betalingsløsningen er mulig å anvende hos et stort antall nettbutikker. I tillegg kan en ha flere bankkort knyttet opp mot den digitale lommeboken. På den måten slipper forbruker å ha med seg flere bankkort ettersom alt er samlet på mobilen via PayPal-appen. Forbrukere påpeker at PayPal er gunstig å knytte opp mot ulike abonnementer, for eksempel Netflix og Spotify. Når kortet eller kortene utløper er det tilstrekkelig å endre informasjonen hos PayPal som videre oppdaterer informasjonen hos tilknyttede tjenester.

Det er likevel ikke all omtale av PayPal som er positiv. Noen forbrukere har opplevd betydelige begrensninger eller sperring av sin PayPal-konto. Ved sperring kan en risikere å ikke få tilgang til innskudd på PayPal-kontoen i 180 dager. Dersom en har stående store beløp på kontoen kan sperringen bli problematisk og flere uttrykker sin frustrasjon og misnøye overfor PayPal i ulike nettforum. PayPal hevder at det er svært sjeldent en konto sperres uten

grunn (Chimonger, 2017). En sperret konto kan skyldes brudd på brukerbetingelser, klager vedrørende nettsiden, og mistenkelig eller unormal aktivitet. Tiltakene settes i verk for å forhindre svindel, hvitvasking eller annen kriminalitet. I enkelte tilfeller kan sanksjonene imidlertid utløses på feilaktig grunnlag. Det er opp til forbrukeren selv å bevise at en ikke gjør noe ulovlig. En slik prosess kan bli tidkrevende og kostbar.

3.2.5 Kritikk

Et fellestrekk ved flere digitale betalingsaktører er at de legger ansvaret for etterlevelse av skatt- og avgiftsregler over på kundene (Øverlier et al., 2013). Dette er også tilfellet for PayPal. Gjennom brukeravtalen fremgår det at PayPal frasier seg alt ansvar for innsamling og rapportering av skatter og avgifter i forbindelse med transaksjoner og innskudd (PayPal, 2017d). Fraskrivning av rapporteringsansvaret er problematisk for jurisdiksjoner som er avhengig av opplysninger om skattyterne fra tredjeparter. Ettersom det ikke tilbys renter hos PayPal stilles det spørsmål ved om forbrukerne har andre insentiver til å opprette konto, for eksempel å skjule inntekt og formue. Forenkling av betalingsløsninger og økt sikkerhet ved netthandel kan vise seg å bare være deler av forklaringen, hvor unndragelse av skatt kan fremstå som et mulig tilleggsmoment. I kapittel 6 vil vi analysere hvorvidt dette er tilfellet for PayPals digitale lommebøker.

4. Teori

I dette kapittelet presenteres relevant teori for å besvare vår problemstilling. Etter vår kunnskap eksisterer det ikke forskning og empiri på digitale betalingstjenester og hvilke utfordringer tjenestene skaper for skatteplanlegging og etterlevelse. Det eksisterer artikler, rapporter og journaler på temaet, men ikke akademisk forskning. For utfordringer knyttet til skatteetterlevelse eksisterer det imidlertid tidligere forskning. Vi vil ta utgangspunkt i eksisterende forskning på skatteetterlevelse ved selvrapporing, ettersom innskudd på digitale lommebøker er gjenstand for selvrapporing. Modellen gjelder ikke spesifikt for digitale lommebøker, men implikasjonene kan brukes for å trekke paralleller til vår studie. Vi vil i tillegg ta utgangspunkt i nasjonale og internasjonale skatteregler og –avtaler for å danne det teoretiske bakteppet for vår problemstilling. Vi vil først gjennomgå skatteregler for flernasjonale selskap som driver sin virksomhet i Norge. Deretter presenteres utfordringer som oppstår ved beskatning av slike selskap. Videre i kapittelet behandles regler og utfordringer rundt beskatning av private aktører. Her utledes modellen til Kleven et al. for etterlevelse ved selvrapporing. Avslutningsvis vil vi gjennomgå internasjonale avtaler for informasjonsutveksling.

4.1 Beskatning av digitale betalingsaktører

PayPal er, i likhet med flere andre tilbydere av digitale betalingstjenester, et flernasjonalt selskap. Flernasjonale selskap omfatter i følge OECD (2008) selskap etablert i mer enn ett land som er knyttet sammen på en slik måte at de kan samordne virksomhet på ulike vis. Der nasjonale selskap kun forholder seg til hjemstatens skatteregler må flernasjonale selskap ta hensyn til flere ulike skattemyndigheter. Det internasjonale skattesystemet består av de enkelte nasjonenes skatteregler samt et nett av bilaterale avtaler (Zimmer, 2009). Det eksisterer dermed ikke ett samlet lovverk for internasjonal beskatning av flernasjonale selskap.

4.1.1 Norske og internasjonale regler for selskapsbeskatning

For å belyse problematikken forbundet med flernasjonale selskapers skatteplanlegging ønsker vi å gjøre rede for hovedtrekkene i norsk utenlandsskatterett. I henhold til Skatteloven (sktl) §2-2, 1. ledd gjelder alminnelig skatteplikt for ethvert selskap som er hjemmehørende i riket. Skatteplikten gjelder for all formue og inntekt opptjent både i Norge og utlandet, jf. sktl §2-2, 6. ledd. Ved å skattlegge norske selskap for inntekt opptjent både i Norge og utlandet følger det norske regelverket globalinntektsprinsippet, i likhet med flere andre land (Naas et al.,

2011). Selskap som ikke er hjemmehørende i Norge anses ikke å ha alminnelig skatteplikt til landet. Utenlandske selskap har imidlertid en begrenset skatteplikt for inntekter av virksomhet som vedkommende utøver eller deltar i og som drives eller bestyres fra Norge, iht. sktl §2-3 1. ledd bokstav b. Dette er i tråd med prinsippet om kildeskatt som innebærer at inntekter er skattepliktige i det landet inntekten opptjenes.

Kombinasjonen av globalinntektsprinsippet og kildeskattprinsippet kan medføre at flernasjonale selskap blir skattepliktige for samme skattegrunnlag i både hjemmehørende stat og kildestat. Internasjonal dobbeltbeskatning er uheldig med tanke på rettferdighet og økonomisk effektivitet (Zimmer, 2014). For å forhindre dobbeltbeskatning i internasjonal økonomi har OECD utformet en mønsteravtale (OECD, 2008). Avtalens hensikt er å bedre økonomiske situasjoner mellom land gjennom å hindre dobbeltbeskatning av flernasjonale selskap. OECD anbefaler medlemslandene å utforme skatteavtaler med utgangspunkt i mønsteravtalen.

I henhold til mønsteravtalens artikkel 7 skal bedrifters virksomhetsinntekter som hovedregel skattlegges i skattyters hjemstat (OECD, 2008). Hvor selskapet er hjemmehørende avgjøres av hvor den faktiske ledelsen utøves fremfor formelle kriterier som eksempelvis registrering, jf. OECDkomm Art. 4-22. Unntaket er for inntekt som drives gjennom et fast driftssted i et annet land. Artikkel 5 i mønsteravtalen presiserer kriterier for fast driftssted. Selskapet må ha en geografisk tilknytning over en viss varighet. Kontor, fabrikk og verksted trekkes frem som eksempler på fast driftssted. Mønsteravtalen stiller dermed strengere krav til kildebeskatning enn norsk internrett (Zimmer, 2009). Dersom det foreligger en skatteavtale mellom Norge og landet det flernasjonale selskapet er hjemmehørende, vil mønsteravtalen begrense beskatningen av det flernasjonale selskapet som driver virksomhet i Norge uten fast driftssted.

4.1.2 utfordringer knyttet til beskatning av flernasjonale digitale selskap

En uheldig konsekvens av reglene for å hindre dobbeltbeskatning er at enkelte flernasjonale selskap utnytter svakheter i systemet for å minimere sin skattebelastning (Zimmer, 2014). Flernasjonale digitale selskap er selskap som hovedsakelig driver sin virksomhet via en digital plattform for salg av varer og tjenester til det internasjonale markedet. Den digitale plattformen muliggjør salg av produkter uten fysisk tilhørighet i et land. Selskapene har vokst frem i stor grad de siste årene. Vi vil videre ha hovedfokus på skatteminimerende metoder benyttet av flernasjonale digitale selskap.

Mønsteravtalens artikkel 7 spesifiserer at et selskap må ha fast driftssted for å bli skattepliktig i kildestaten. Dagens skatteregler er avhengig av fysisk tilstedeværelse, noe som kan forklares med at mange tradisjonelle forretningsmodeller er avhengig av fysiske salgspunkter for å få en vesentlig størrelse på salg av varer og tjenester i et marked (OECD, 2015a). Nye digitale forretningsmodeller krever imidlertid mindre grad av fysisk tilstedeværelse, noe som skaper problemer for internasjonal beskatning. Flernasjonale digitale selskap kan drive skatteplanlegging gjennom å føre en såkalt "treaty-shopping" (Zimmer, 2014). Dette betyr at de benytter skatteavtalene som virkemidler med hensikt å unngå kildeskatter. Et eksempel på slik skatteplanlegging er at selskapene organiserer seg i lavskatteland³ samtidig som de driver virksomhet i ulike høyskatteland. Selskapene oppfyller ikke mønsteravtalens krav til fast driftssted og de kan dermed unngå kildeskatter til landene de opererer i. Selskapene betaler dermed kun skatt til hjemmehørende stat, og dette er ofte et lavskatteland. I enkelte tilfeller oppnår flernasjonale selskap en såkalt dobbel ikke-beskatning, ved at verken skattlegges i hjemmehørende stat eller kildestat. På denne måten minimerer selskapene sin totale skattebelastning.

Internprising kan brukes som et virkemiddel for flernasjonale selskap til å minimere skatt gjennom overskuddsflytting. OECD anbefaler armlengdestandarden for fastsettelse av pris på interne transaksjoner innad i et konsern (Schjelderup, 2014). Armlengdestandarden viser til at prisen på en transaksjon innad i et konsern skal baseres på markedspris, altså en pris som ville blitt fastsatt mellom to uavhengige parter. De immaterielle eiendelene omsettes vanligvis ikke i et marked. Det er derfor utfordrende å fastsette en fornuftig pris på eiendelene. I tillegg er prosessene for internprising innad i konsern lite transparent. Digitale konsern har ofte betydelige verdier i immaterielle eiendeler. Slike konsern kan ta betalt for at de immaterielle eiendelene brukes i datterselskap i konsernet, og betalingen omtales ofte som royalties (Finansdepartementet, 2015). I kapittel 5 vil vi analysere hvorvidt PayPal driver skatteplanlegging gjennom metodene beskrevet i dette delkapittelet.

4.1.3 Tiltak for å minske skatteplanlegging i den digitale økonomien

Digitale forretningsmodeller har skapt en endring i markedet i form av redusert relevans av fysisk tilstedeværelse, økning i mobilitet og informasjonsutveksling samt økt grad av integrering i verdikjeden (Olbert & Spengel, 2016). Endringene har skapt et behov for å endre

³ Lavskatteland omtales ofte som skatteparadis. Skatteparadis kjennetegnes ved blant annet lave effektive skattesatser, gunstige skatteregler for utenlandske selskap og manglende transparens rundt sentral selskapsinformasjon (Changemaker & TJN, 2012).

internasjonale skatteregler for å sikre et stabilt og fornuftig system for skattlegging av flernasjonale selskapers profitt i det 21. århundre (Devereux & Vella, 2014). OECD og G20-landene startet prosjektet Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) i 2013 med hensikt å tilpasse mønsteravtalen til utfordringer knyttet til skatteplanlegging (Zimmer, 2014). Prosjektet består av 15 handlingspunkter som ble publisert i oktober 2015. Handlingspunkt nummer 1 behandler utfordringer knyttet til beskatning av den digitale økonomien (OECD, 2015a). Til tross for at den digitale økonomien har medført særegne beskatningsutfordringer har rapporten konkludert med at den digitale økonomien ikke kan behandles separat fra øvrige økonomier. Tilpasninger i regelverket må derfor følge tilsvarende prinsipper og regelverk som er gjeldende for andre økonomier.

Den digitale økonomien skaper vanskeligheter for å peke entydig på hvor inntekter er opptjent. Målet med BEPS-prosjektet er å øke sammenheng mellom hvor inntekter opptjenes og skattlegges. Handlingspunkt nummer 7 i BEPS-prosjektet presenterer en utvidelse av definisjonen av fast driftssted (OECD, 2015b). Utvidelsen presenteres i et utkast av prosjektet i 2014. Forslaget går ut på å endre definisjonen av fast driftssted til *betydelig økonomisk tilstedeværelse*. Innføring av kildeskatt på digitale transaksjoner foreslås også som et tiltak for å hindre at selskap med betydelig økonomisk tilstedeværelse unngår skatteplikt i et land. Tiltakene begrenser selskapers muligheter til oppsplitting av kontrakter og unngåelse av aktiviteter som eksempelvis varelager for å unngå fast driftssted. Endringene som er foreslått kan få konsekvenser for skattebelastningen til flernasjonale selskap som PayPal.

BEPS-prosjektet presenterer videre forslag relatert til å minimere skatteplanlegging forbundet med internprising (OECD, 2015b). Handlingspunkt 8-10 har til hensikt å sikre sammenheng mellom internpris og verdiskapning. Tiltakene skal blant annet sikre at internprisen baseres på hvilke funksjoner som utføres i de ulike selskapene og hvilken risiko de ulike selskapene pådrar seg. Eksempelvis vil ikke et juridisk eierskap av immaterielle eiendeler alene være avgjørende for allokering av fortjeneste knyttet til eiendelene. Nærstående selskap som utfører viktige verdiskapende funksjoner knyttet til utvikling og forbedring, og som pådrar seg risiko, skal tildeles en fortjeneste på bakgrunn av verdiskapningen. BEPS-prosjektets påvirkning på PayPals fremtidige skatteplikt analyseres i kapittel 5.

4.2 Beskatning av private skattytere

Personer bosatt i Norge er skattepliktig for all inntekt og formue opptjent både i Norge og utlandet, jf. sktl §2-1, 1. og 9. ledd. Norske borgere har dermed skatteplikt for innhold i digitale lommebøker, uavhengig av om tilbyderer er norsk eller internasjonal. I de siste tiårene har privatpersoners skattegrunnlag hovedsakelig blitt rapportert av en nøytral tredjepart, eksempelvis arbeidsgivere og banker. Norske skattytere er imidlertid pliktig til å kontrollere at tredjepartsinformasjon er korrekt og tilføye utelatt informasjon. Flernasjonale tilbydere av digitale betalingstjenester er ikke underlagt tilsvarende rapporteringsplikt som norske banker (Øverlier et al., 2013). Stadig økende bruk av digitale betalingstjenester kan medføre økt grad av selvrapportert skattegrunnlag. For å belyse problematikken forbundet med økende grad av selvrapportert skattegrunnlag, samt viktigheten av gode kontrollrutiner hos skattemyndighetene, vil vi utlede en modell av Kleven et al. Modellen angir hvordan skattyter tilpasser seg ved selvrapportert inntekt og formue.

4.2.1 Modell for skatteetterlevelse av Kleven et al.

Den teoretiske litteraturen om skatteunndragelse og etterlevelse bygger på modellen til Sandmo og Allingham fra 1972 (Kleven et al., 2011). Deres modell presenterer en risikonøytral skattyter som ønsker å maksimere sin nytte av skattepliktig inntekt. Nytteverdien maksimeres ut fra rapportert inntekt hvor det tas hensyn til oppdagelsesrisiko. Begrepet oppdagelsesrisiko benyttes som en fellesbetegnelse for risiko forbundet med å unndra skatt (Arntsen et al., 2012). I oppdagelsesrisikoen inngår sannsynligheten for å bli oppdaget og konsekvenser i form av sanksjoner og straff. Kleven et al. utvidet den opprinnelige modellen og introduserte en modifisert versjon i 2011. Gjennom et dansk eksperiment på over 40.000 skattytere finner Kleven et al. empirisk støtte for at deres modell kan forklare skatteunndragelse.

I henhold til modellen vil skattyter velge å unndra skatt dersom det fører til høyest forventet nytteverdi. Skattyter maksimerer forventet nytteverdi av skattepliktig inntekt ut fra følgende nyttefunksjon:

$$E(u) = (1 - p(e)) \cdot [\bar{y}(1 - \tau) + \tau e] + p(e) \cdot [\bar{y}(1 - \tau) - \theta \tau e]$$

hvor

p er sannsynligheten for å bli oppdaget

e er underrapportert inntekt, differanse mellom virkelig inntekt og rapportert inntekt

\bar{y} er virkelig inntekt

τ er skattesatsen

θ er straff ved å unndra skatt

Et optimum for e tilfredsstiller førsteordensbetingelsen $\partial u / \partial e = 0$, hvor nyttefunksjonen deriveres med hensyn på underrapportert inntekt. Førsteordensbetingelsen kan skrives som:

$$[p(e) + p'(e) \cdot e](1 + \theta) = 1$$

Førsteordensbetingelsen kan omskrives på elastisitetsform slik:

$$p(e) \cdot (1 + \theta) \cdot (1 + \varepsilon(e)) = 1$$

Betingelsen sin høyre side uttrykker marginal nytte ved å unndra én ekstra enhet, eller krone i vårt tilfelle. Altså vil nytten av å unndra én ekstra krone være lik én. Den venstre siden uttrykker følgelig forventet marginalkostnad ved unndragelse av én ekstra krone. Dersom forventet nytte ved å unndra skatt er større enn oppdagelsesrisikoen vil skattyter velge å unndra skatt.

Sannsynligheten for at skattemyndighetene oppdager underrapportert inntekt er gitt ved p . Sannsynligheten for at skattemyndighetene ikke oppdager skattyters unndragelse er følgelig $(1 - p)$. Sannsynligheten for å bli oppdaget kan sees som et produkt av to sannsynligheter. Sannsynligheten for at en blir kontrollert og sannsynligheten for at det oppdages underrapportering av inntekt ved kontroll. Sannsynligheten for å bli oppdaget er en stigende funksjon av underrapportert inntekt. Det vil si at desto mer inntekt som underrapporteres desto større sannsynlighet er det for at myndighetene fatter mistanke og utfører kontroll.

Skattyter står overfor to valg. Det første valget er å rapportere inn all inntekten og betale den pliktige skatten. I så tilfelle blir nytten lik inntekten fratrukket skatten. Det andre valget kan videre føre til to utfall. Skattyter kan velge å unndra hele eller deler av inntekten. Dersom skatteunndragelse ikke oppdages av skattemyndighetene vil skattyter kunne få en nytteverdi

tilsvarende inntekten. Det andre utfallet er at unndragelsen oppdages og skattyter må betale den pliktige skatten på all inntekt i tillegg til en straffesats. Straffesatsen baseres på den underrapporterte inntekten. I dette tilfellet får skattyter en nytteverdi lik inntekten fratrukket opprinnelig skatt og et straffegebyr. Skattyter vil velge å unndra andelen av inntekten som fører til at nytteverdien maksimeres.

Intuisjonen fra modellen er at skattyter vil velge å unndra skatt dersom sannsynligheten for å bli oppdaget er lav og straffen mild. Ved høy sannsynlighet for å bli oppdaget og streng straff vil skattyter velge å etterleve skatteplikten. Et viktig poeng er at det ikke er nok med høy sannsynlighet for å bli oppdaget for å skape høy etterlevelse (Arntsen et al., 2012). Straffen må også være tilstrekkelig streng for å oppnå ønsket effekt. På samme måte hjelper det ikke om straffen er streng dersom sannsynligheten for å bli oppdaget er lav. Under tredjepartsrapportering vil sannsynligheten for å bli oppdaget være tilnærmet lik én. Det skyldes at det systematisk foregår en sammenligning av selvangivelse og informasjon fra arbeidsgiver, banker og lignende informasjonskilder. Av den grunn er det nærmest umulig for skattyter å unndra skatt uten å bli oppdaget under tredjepartsrapportering. Ved selvrappotering er derimot sannsynligheten for å bli oppdaget lav fordi skattemyndighetene har begrensede ressurser til å utføre kontroller. Det vil imidlertid ikke være enkelt å unndra den selvrappoterte inntekten fullt ut. Skattebeløpet må være konsistent med konsum og endringer i velstandsnivå. Skattemyndighetene kan delvis avdekke slike forhold gjennom kredittkortbruk eller informasjon fra andre finansielle institusjoner.

Et viktig moment som fremkommer fra eksperimentet er skillet mellom etterlevelse ved selvrappotert og tredjepartsrapportert inntekt. Kleven et al. finner at skatteunndragelsen er nær null for inntekt som er gjenstand for tredjepartsrapportering, men betydelig for selvrappotert inntekt. Skattytere som i hovedsak har tredjepartsrapportert inntekt viser svært høy etterlevelse. Inntekt utover den som rapporteres av tredjepart vil skattyter imidlertid unndra fullt ut. Skattytere med hovedsakelig selvrappotert inntekt vil unndra en mindre del av den selvrappoterte inntekten. For andeler med tredjepartsrapportert inntekt utover den selvrappoterte vil skatteplikten imidlertid overholdes i sin helhet. Funnene peker mot at høy etterlevelse er drevet av omfattende bruk av tredjepartsrapportering. Kleven et al. argumenterer for at lav skatteunndragelse skyldes at skattyter ikke er i stand til å jukse som følge av tredjepartsrapportering. Skillet mellom rapporteringsmetoder er et viktig poeng for

vår analyse da innskudd på PayPals digitale lommebøker og annen aktivitet er opp til skattyter selv å rapportere.

Modellen til Kleven et al. indikerer at selvrapportert inntekt er problematisk. Ved en situasjon der en står overfor økende grad av selvrapportert inntekt kan skatteunndragelsen bli betydelig. Ikke fordi skattyter nødvendigvis unndrar store summer alene, men som følge av at andelen skattytere som utfører selvrappotering er økende. Ved selvrappotering viser modellen at sannsynligheten for å bli kontrollert og oppdaget er lav. Modellen indikerer at høyere oppdagelsesrisiko og straff vil være effektive midler for å redusere skatteunndragelse. Kleven et al. anbefaler imidlertid å bruke ressurser på å utvide tredjepartsrapportering, ettersom funnene fra eksperimentet i Danmark viser at dette er en svært effektiv metode for å sikre etterlevelse. I tillegg er kontroller tidkrevende og kostbare.

Andre teoretiske modeller har også vist seg å ha empirisk støtte (Arntsen et al., 2012). Blant disse er behavioristiske økonomiske modeller utviklet av Frey og Feld. Modellene vektlegger indre og ytre motivasjon for å forklare skatteetterlevelse. Gjennom indre motivasjon er skattyter motivert i seg selv til å betale skatt for eksempel fordi en ønsker å bidra til fellesskapet. Ytre motivatorer kan være frykten for konsekvensene dersom skatteunndragelse skulle bli oppdaget. Samspillet mellom dem kalles Crowding Theory. Ut fra teorien kan etterlevelse forklares ved hjelp av skattyters iboende ønske om å betale skatt og dens samhandling med skattemyndighetene. Ettersom annen forskning innenfor skatteetterlevelse har empiriske støtte vil ikke Kleven et al. sin modell kunne være fullstendig i sin forklaring. Modellen forklarer imidlertid hvilke mekanismer som styrer etterlevelse av selvrapportert inntekt og vil derfor være et viktig bidrag til denne utredningens analyse.

4.2.2 Internasjonale avtaler for informasjonsutveksling

Globalisering og økt økonomisk aktivitet mellom land har ført med seg en økning i antall finansielle transaksjoner på tvers av landegrenser (OECD, 1998). Effektiv informasjonsutveksling er et viktig instrument for å forhindre internasjonal skatteunndragelse (Changemaker & TJN, 2012). Utveksling av informasjon kan være kostbart og tidkrevende, og noen land ønsker å benytte hemmelighold som en metode for å tiltrekke seg kunder og kapital. Informasjonsutveksling kan imidlertid bidra til å øke skatteinntektene til staten, ved å forhindre unndragelser. I 1998 utga OECD rapporten "Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue". Rapporten la vekt på at effektiv informasjonsutveksling er

nødvendig for å bekjempe skadelige skattepraksiser. Som et resultat av rapporten utviklet OECD en avtale for informasjonsutveksling i 2002, kalt ”Tax Information Exchange Agreement” (TIEA). Avtalen er en global standard for inngåelse av informasjonsutvekslingsavtaler mellom stater. TIEAs artikkel 5 angir at de signerte partene skal utveksle informasjon på forespørsel (OECD, 2002). Avtalen dekker ikke automatisk eller spontan utveksling av informasjon mellom statene. Avtalen gir juridisk makt til å samle inn informasjon fra finansinstitusjoner, banker og andre finansielle mellommenn.

Avtaler som kun utveksler forespurt informasjon vil ikke være produktivt for skattemyndighetene (Spencer, 2006). Flere land har sett verdien av avtalefestet automatisk informasjonsutveksling for å hindre skatteunndragelse på tvers av landegrenser (OECD, 2014). Et system for automatisk informasjonsutveksling deler informasjon om pengeplasseringer mellom nasjonale myndigheter uten at staten må legge inn en forespørsel (Jacobsen & Ringstad, 2016). I 2010 iverksatte den amerikanske kongressen en internasjonal avtale som skulle sikre utveksling av informasjon vedrørende landets skattebetalere (Treasury, 2017). Avtalen blir kalt The Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA). Avtalen går ut på at utenlandske myndigheter skal kartlegge og rapportere bank- og finansinformasjon om amerikanske skattebetalere til IRS, skattemyndighetene i USA. Formålet med avtalen er å hindre skatteunndragelse ved bruk av konti i utenlandske finansielle institusjoner og sikre korrekt skatteetterlevelse. Norge tok del i FATCA i 2014 og forpliktet seg dermed til å følge FATCA-reglene (Finans Norge, 2014). Reglene innebærer at finansielle institusjoner i Norge skal identifisere og opplyse om finansielle konti holdt av amerikanere. Innskuddskonti og andre finansielle instrumenter inngår blant annet i produkter som er gjenstand for opplysningsplikten.

Etter at FATCA ble introdusert fulgte flere land opp med liknende avtaler, deriblant Frankrike, Tyskland, Spania, Italia og Storbritannia, og senere også Norge (OECD, 2014). OECD oppfordret medlemslandene til automatisk utveksling av informasjon og høsten 2014 ble The Common Reporting Standard (CRS) utviklet. CRS skal fungere som en global rapporteringsstandard. Formålet er å øke automatisk informasjonsutveksling og forbedre tilgang på informasjon mellom de ulike skattemyndighetene. For å implementere CRS har OECD utarbeidet et forslag til endringer i TIEA i 2015. Forslagene innebærer å legge til både automatisk informasjonsutveksling og spontan informasjonsutveksling i avtalens Artikkel 5 (OECD, 2015d).

Gjennom CRS har Norge forpliktet seg til å utveksle informasjon om finansielle konti, i likhet med 100 andre land (Skatteetaten, 2017). Dette medfører at Skatteetaten årlig vil motta informasjon om norske statsborgeres eierskap av finansielle konti i utlandet. Implementeringen av både FATCA og CRS skjer i et raskt tempo i Norge. Skatteetaten mottok informasjon om norske skattyteres finansielle konti i USA for 2016. I september 2017 vil Skatteetaten motta informasjon fra 54 land, og det er forventet at informasjonsutvekslingen med alle 100 landene er etablert i 2018. I kapittel 6 vil vi undersøke om informasjonsutvekslingsavtalene bidrar til å øke skattemyndighetenes innsikt i PayPals digitale lommebøker.

5. Analyse av PayPals selskapsskatt

Flernasjonale selskap som Apple og Google har fått medieoppmerksomhet grunnet lav beskatning av selskapenes overskudd (Østgårdsgjelten, 2015). Den lave skattebetalingen muliggjøres av at dagens skattesystem åpner for gunstig organisering for flernasjonale digitale selskap. PayPals forretningsmodell har fellestrekk med andre flernasjonale digitale selskap som har utnyttet smutthull i internasjonal skattelovgivning. I den sammenheng ønsker vi i dette kapitlet å besvare delproblemstilling 1: *”Hvordan skattlegges PayPals virksomhetsinntekter fra digitale betalingstjenester i Norge og i utlandet?”* Vi starter med å undersøke PayPals skattebetaling til Norge, og deretter undersøker vi organiseringen og beskatningen av PayPals globale virksomhetsinntekter.

5.1 Beskatning av PayPal i Norge

Fra presentasjonen av PayPals forretningsmodell i kapittel 3 er vi kjent med at inntektene fra virksomheten består av transaksjonsgebyr som belastes forhandlerne, gebyr for veksling av valuta og ulike tilleggstjenester. En representant fra Skatteetaten uttaler at PayPals virksomhetsområde i Norge hovedsakelig er knyttet til netthandel (møte, 24. april 2017). Det vil si at inntektene som genereres i Norge i stor grad består av transaksjonsgebyr betalt av norske forhandlere som benytter PayPals betalingsløsning. For eksempel når det gjennomføres et kjøp på en norsk nettside og forbrukeren betaler kjøpet med PayPal. Brukervilkårene til PayPal spesifiserer at kunder som er registrert i EU og EØS-området får tjenestene levert av PayPal Europe (PayPal, 2015). I en e-post vi har mottatt fra PayPal som private brukere av betalingstjenesten, står PayPal Europe som avsender. Det vil si at PayPal Europe har lisensrettighetene på PayPals tjenester slik at de kan benytte PayPal-varemerket og tilhørende teknologi. Ettersom tjenesten leveres fra Luxembourg er det rimelig å anta at det også er dit inntektene fra tjenesten overføres. Dersom vår antakelse er korrekt innebærer det at all inntekt generert av PayPals norske kunder, både forbrukere og forhandlere, blir overført til hovedkontoret i Luxembourg.

5.1.1 Betaler PayPal selskapsskatt til Norge?

PayPal er ikke hjemmehørende i Norge, og i forrige avsnitt antok vi at inntektene fra salg av produkter og tjenester i Norge overføres til hovedkontoret i Luxembourg. PayPal er følgelig ikke skattepliktig for fortjenesten av salget sitt i Norge iht. sktl §2-2. PayPals aktivitet i Norge bestyres og drives fra en digital plattform i utlandet. Inntektene blir derfor heller ikke skattepliktig etter sktl §2-3. PayPal er ikke registrert i Brønnøysundregisteret og er følgelig

ikke et norsk skattesubjekt. PayPal betaler dermed ikke skatt til Norge på virksomhetsinntekter opptjent her. PayPals tjenester i Norge leveres av PayPal Europe, og Norge og Luxembourg har en skatteavtale som er utformet med utgangspunkt i mønsteravtalen. I kapittel 4.2 så vi hvordan mønsteravtalen stiller strengere krav til beskatning av utenlandske selskap enn norsk internrett. I henhold til skatteavtalen må PayPal ha opprettet et fast driftssted i Norge for at norske skattemyndigheter skal ha mulighet til å skattlegge fortjenesten opptjent i Norge. Ettersom PayPal selger sine produkter og tjenester over en digital plattform har de ikke behov for å opprette et fast driftssted i Norge. Skatteavtalen mellom Norge og Luxembourg støtter dermed opp under konklusjonen om at PayPal ikke er skattepliktig til Norge.

På PayPal sine nettsider opplyses det at PayPal har kontorer i Skandinavia. Dersom PayPal har kontorer i Norge kan det medføre at PayPal blir skattepliktig for virksomhetsinntekter opptjent her. Vi ønsket derfor å undersøke lokasjonen og funksjonen til kontorene i Skandinavia. Vi har sendt e-post til PayPal med spørsmål om de har kontorer i Norge, men vi har ikke fått svar på dette. Vi ble dermed nødt til å ta i bruk offentlige registre for å kartlegge PayPals utbredelse av kontorer i Skandinavia. Fra selskapsdatabasen Orbis finner vi at PayPal har en filial i Stockholm i Sverige. Filialen i Stockholm oppgis å ha en salgsstøtte-funksjon for brukerne i Skandinavia, og har 15 registrerte ansatte. Gjennom kontakt med PayPals kundeservice observerer vi at PayPal har norske ansatte, ettersom svarene vi mottar skrives på både norsk og svensk.

En representant fra Skatteetaten oppgir at de ikke er kjent med at PayPal har kontor i Norge (møte, 24. april 2017). Ettersom filialen i Stockholm håndterer kundeservice for skandinaviske brukere, har PayPal trolig ikke behov for kontor i Norge. Dersom PayPal åpner kontor i Norge i fremtiden er det imidlertid ikke sikkert at kontoret vil utløse skatteplikt. Representanten fra Skatteetaten forklarer at det kommer an på hvilken funksjon kontoret har. Det er hvilken type aktivitet som utføres på kontoret som er vesentlig. Hvorvidt kontorene utløser skatteplikt kan derfor variere mellom ulike tilfeller. For eksempel vil et kontor med utelukkende administrative tjenester ikke nødvendigvis utløse skatteplikt dersom de ikke kan kobles direkte til virksomhetsinntekter. Dersom PayPal oppretter kontor i Norge er det dermed ikke ensbetydende med at selskapet blir skattepliktig til Norge.

5.1.2 BEPS-prosjektets virkning på PayPals fremtidige skatteplikt i Norge

I forrige avsnitt ble det slått fast at PayPal ikke er skattepliktig til Norge, til tross for at deler av virksomhetsinntektene genereres av norske forbrukere og forhandlere. Vi ønsker videre å ta opp tråden fra kapittel 4 om OECDs tiltak for å skape samsvar mellom hvor inntekter opptjenes og skattlegges. I kapittel 4 ble det redegjort for OECDs forslag til å endre definisjonen av fast driftssted til *betydelig økonomisk tilstedeværelse*, med hensikt å oppnå beskatning av flernasjonale digitale selskapers virksomhetsinntekter. Til tross for at BEPS-prosjektet ferdigstilte 15 handlingspunkt i 2015, er ikke tiltakene trådt i kraft blant medlemslandene i 2017. Vi vil nå undersøke om tiltakene vil påvirke PayPals fremtidige skatteplikt til Norge.

BEPS-prosjektet kan bidra til at norske skattemyndigheter i større grad får rett på beskatning av virksomhetsinntekter flernasjonale digitale selskap opptjener i Norge. Etersom prosjektet er i oppstartsfasen, opplyser en representant fra Skatteetaten at de er avventende til å fastslå effekten av tiltakene (møte 7. april 2017). Enkelte i Skatteetaten møter tiltakene med optimisme, mens andre er mer skeptiske til hvordan tiltakene vil fungere i praksis. BEPS-prosjektet er ment å gi skattemyndighetene et godt verktøy til å samordne beskatning og verdiskapning, men det gjenstår å se hvordan prosjektet vil endre skattleggingen av flernasjonale selskap. Vurderingen av skattleggingen kan bli mer krevende enn tidligere, ettersom skattemyndighetene skal se på hva selskapets faktiske opptreden er fremfor å kontrollere hvor selskapet registrerer en kontrakt. Det blir blant annet utfordrende å avdekke hva som er de vesentlige verdidriverne for digitale selskap som PayPal.

Hvor oppstår verdiskapningen i PayPal?

Tax Justice Network estimerer at det globale skattetapet som følge av flernasjonale selskapers skatteplanlegging og skatteunndragelse utgjør 500 milliarder USD årlig (Cobham & Janský, 2017). Representanten fra Skatteetaten opplyser at Norge potensielt går glipp av skatteinntekter fra flernasjonale selskap som selger sine produkter digitalt i Norge (møte, 7. april 2017). De har imidlertid ingen estimater på om skattetapet er betydelig. Representanten poengterer videre at Norge ikke nødvendigvis har krav på inntektene fra de flernasjonale digitale selskapene. Det er ikke gitt at salget i Norge genererer en verdiskapning som bør utløse beskatningsrett. Verdiskapning kan anses å være en viktig del av BEPS-prosjektet, da formålet er å sikre at selskapene skatter av profitt i staten hvor aktiviteten har funnet sted og verdien skapes (OECD, 2015a). Likevel presenterer ikke BEPS-prosjektet en felles forståelse

av hva verdiskapning innebærer i den digitale økonomien (Olbert & Spengel, 2016). Vi ønsker derfor å undersøke hvordan PayPal skaper verdi gjennom salg av sine produkter.

PayPals inntekter genereres hovedsakelig ved å tilby betalingstjenester til forhandlere, som igjen bruker betalingsløsningene for å motta betaling for produkter de selger til sine kunder. PayPal kan dermed anses å ha en tredelt verdiskapning. Den første delen av verdiskapningen oppstår der investeringene og produktutviklingen finner sted og teknologien bak produktet skapes. Stedet er ofte sammenhengende med hvor selskapet har fast driftssted. Den andre delen av verdiskapningen finner sted der forhandleren holder til. Verdiskapningen kan da knyttes til inntekt generert av en norsk nettbutikk som selger produkter til både norske og utenlandske forbrukere. Den tredje og siste delen av verdiskapningen oppstår der forbrukeren befinner seg. Det innebærer at verdiskapningen genereres av at norske forbrukere benytter PayPal som betalingsløsning fra både norske og utenlandske nettbutikker. Dersom BEPS-prosjektet resulterer i at skattebyrden skal fastsettes på bakgrunn av hvor selskapet har fast driftssted vil det ikke bli noen endring i PayPals skatteplikt til Norge. Dersom verdiskapningen fastsettes på bakgrunn av forhandlerne eller forbrukerne kan PayPal imidlertid få en potensiell skatteplikt til Norge. PayPal har større utbredelse blant norske forbrukere enn norske forhandlere. Skattebyrden blir derfor størst dersom verdiskapningen til forbrukerne verdsettes høyest.

Et selskap er avhengig av investeringer og produktutvikling for å produsere og selge et produkt til kunder. Dette taler for at verdiskapningen hovedsakelig finner sted der produktet utvikles. I så tilfelle vil PayPal ikke bli skattepliktig for aktiviteten i Norge. Samtidig skapes det ikke verdi dersom ingen kjøper produktet. Handlingspunkt 1 i BEPS-prosjektet legger vekt på at omsetningen er en vesentlig del av verdiskapningen til digitale selskap, og at kundene er en viktig driver for omsetningen (OECD, 2015a). PayPals kunder deles inn i forbrukere og forhandlere. PayPal mottar hovedsakelig inntekten fra forhandlerne gjennom gebyrer knyttet til transaksjonsvolum. Forhandlere betaler for å bruke PayPals betalingsløsning på sine nettsider, noe som taler for at verdiskapningen skjer der forhandlerne holder til. På en annen side er forbrukerne ofte en vesentlig del av verdiskapningen til et selskap. For PayPals betalingstjeneste er det forbrukerne, og ikke forhandlerne, som utløser en transaksjon når de kjøper produkter eller tjenester på internett. Følgelig er det hovedsakelig forbrukerne som genererer PayPals transaksjonsvolum. Dette taler for at PayPals skattegrunnlag bør baseres på forbrukernes verdiskapning, og dermed forbrukernes lokasjon.

Forbrukerens betydning for verdiskapningen forsterkes ved at merverdiavgift i den digitale økonomien skal betales i landet hvor varen eller tjenesten konsumeres, altså hvor forbrukeren er lokalisert (OECD, 2015a). Om det samme gjelder for beskatning av fortjeneste er imidlertid uklart. Hvorvidt Norge har rett til å skattlegge fortjenesten til PayPal i fremtiden og på hvilket grunnlag inntekten skal beregnes er usikkert fordi linjene for hvor verdiskapningen oppstår er uklar. Representanten fra Skatteetaten opplyser at en form for direktebeskatning, som eksempelvis kildeskatt, vil være å foretrekke for å fordele beskatningen av flernasjonale digitale selskaps virksomhetsinntekter (møte, 7. april 2017).

Hvilken effekt gir en utvidelse av definisjonen av fast driftssted for PayPal?

I samme møte med Skatteetaten ble viktigheten av en definisjonsendring av fast driftssted poengtert, begrunnet med hvor enkelt digitale selskap kan tilpasse seg dagens skattesystem. PayPal tilbyr sine produkter i 203 markeder verden over, noe som kan antas å være langt flere land enn de har fysisk tilstedeværelse i. PayPals tjenester og produkter opereres fra en server. En server er en form for datamaskin som inneholder all teknologi knyttet til PayPals produkt. Etersom serveren kan karakteriseres som en datamaskin er den også et fysisk objekt (Kirknes & Wahl, 2017). Lokasjonen av serveren vil derfor tilsvare et fast driftssted for PayPal og er avgjørende for hvor PayPal blir skattepliktig. Slik dagens internasjonale skattesystem er utformet kan PayPal plassere serveren sin i lavskatteland og levere tjenester til høyskatteland. På denne måten kan selskapet oppnå betydelige skattebesparelser på virksomhetsinntekter opptjent i høyskatteland. Slike tilpasninger av digitale selskap er en av årsakene til at OECD i 2014 la frem et forslag om å endre definisjonen av fast driftssted til *betydelig økonomisk tilstedeværelse*.

Forslaget innebar at økonomisk tilstedeværelse skulle fastsettes på bakgrunn av salg, frekvensen av digitale transaksjoner og antall brukere. En kombinasjon av de tre faktorene, med hovedvekt på salg, skulle bestemme om selskapet hadde en skattbar tilstedeværelse i en stat (OECD, 2014). Den foreslåtte definisjonsendringen har imidlertid vært underlagt kritikk i den endelige rapporten til BEPS-prosjektet i 2015. Kritikken omhandler blant annet at definisjonsendringen vil skille den digitale økonomien fra øvrige økonomier, noe OECD tidligere har fastslått vil være både lite ønskelig og vanskelig å gjennomføre. Det er også uklart hvordan selskap som er avhengig av både fysisk og digital tilstedeværelse skal behandles. OECD videreførte derfor ikke definisjonsendring av ”fast driftssted” til ”betydelig økonomisk tilstedeværelse” i den endelige rapporten publisert i 2015. I kapittel 3 så vi at

PayPal har over 3 millioner brukere i Skandinavia, hvor Norge anses som et viktig marked (PayPal, 2017c). Vi har anslått at PayPal har mellom 800 000 – 900 000 brukere i Norge. En definisjonsendring til *betydelig økonomisk tilstedeværelse* kan på bakgrunn av brukermassen danne grunnlaget for at PayPal blir skattepliktig til Norge i fremtiden. Når definisjonsendringen imidlertid ikke ble videreført er det lite som tyder på at norske skattemyndigheter kan skattlegge PayPals virksomhetsinntekter basert på brukermassen.

Selv om OECD valgte å ikke endre definisjonen til *betydelig økonomisk tilstedeværelse*, har de utarbeidet flere tiltak som skal utvide definisjonen av fast driftssted (OECD, 2015b). Tiltakene skal gjøre det vanskelig for digitale selskap å unngå opprettelsen av fast driftssted dersom selskapet ønsker å være i nærheten av kundene. Noe som skiller PayPal fra andre aktører i den digitale økonomien er at i tillegg til å ha en digital plattform for salg av produkter, er produktene i seg selv digitale. Tiltakene som legges frem i BEPS-prosjektet fokuserer på varelagre og kommisjonæravtaler. Tiltakene spisses mot fysiske utsalgssteder i større grad enn støttefunksjoner som kundeservice og markedsføring. PayPal selger digitale produkter og de har derfor ikke behov for varelager i Norge. Etersom driften av tjenesten opereres fra Luxembourg har PayPal heller ikke behov for å bruke norske kommisjonæravtaler. PayPal har hovedsakelig bruk for støttefunksjoner som kundeservice og markedsføring rettet mot norske kunder. Siden funksjonene i liten grad fanges opp av tiltakene i prosjektet vil PayPal trolig bli mindre påvirket av begrensningene i definisjonen av fast driftssted. En representant fra Skatteetaten uttalte på dette grunnlaget at endringene i vilkårene for fast driftssted ikke vil påvirke PayPals skatteplikt til Norge (e-post, 8. mai 2017).

Slik som PayPal er organisert i dag er det lite som tyder på at de blir skattepliktig til Norge i fremtiden. Et unntak kan være dersom OECD legger frem nye forslag til skattlegging som i større grad fokuserer på hvor kundene befinner seg. I PayPals tilfelle kan de bli skattepliktig til Norge både på bakgrunn av antall norske forhandlere og forbrukere. OECD har varslet om at BEPS-prosjektet kommer med en ny oppdatert rapport om den digitale økonomien i 2020 (OECD, 2015c). Det vil være interessant å se om innføring av kildeskatt på digitale tjenester blir et nytt BEPS-tiltak, da dette potensielt vil påvirke PayPals skatteplikt til Norge.

5.2 PayPals globale skattebetaling

I dette delkapittelet vil vi undersøke hvordan PayPals virksomhetsinntekter skatlegges utenfor Norge. Vi vil se på den totale skattebetalingen i konsernet ved å benytte tilgjengelige årsrapporter. Deretter vil vi kartlegge selskapsstrukturer og inntektsstrømmer for å undersøke om selskapet benytter skatteminimerende metoder.

5.2.1 Betaler PayPal selskapsskatt utenfor Norge?

I PayPals konsernrapport for 2016 finner vi opplysninger om effektiv skattesats for de fire siste årene. Etersom PayPal var eid av eBay frem til 2015 har vi ikke tilgang på isolerte regnskapstall for PayPal lenger tilbake enn 2013. Den effektive skattesatsen beregnes basert på summen av betalt skatt i alle datterselskap, delt på konsernets totale skattepliktige inntekt. Effektiv skatt er interessant fordi den reflekterer hva konsernet faktisk har betalt i skatt på sine inntekter etter at alle skattesatser er beregnet i det flernasjonale selskapet. Under følger en oversikt over omsetning, resultat og effektiv skattebetaling for PayPal-konsernet. Konsernet er registrert som aksjeselskap i USA, og alle tall er derfor oppgitt i USD.

Tall i millioner USD

	2013	2014	2015	2016
Inntekter	6 727	8 025	9 248	10 842
Kostnader	5 636	6 757	7 787	9 256
Resultat før skatt	1 084	1 262	1 488	1 631
Betalt skatt	129	842	260	230
Effektiv skatt	12 %	67 %	17 %	14 %

Vi ser at effektiv skattesats ligger mellom 12-17 % for alle år utenom 2014. Bakgrunnen for den store skattebetalingen i 2014 var hovedsakelig utsatte skatteforpliktelser fra 2013 og tidligere år (PayPal, 2016). De utsatte skatteforpliktelsene kunne relateres til inntjening fra visse utenlandske datterselskap. Hvilke datterselskap det gjelder fremgår ikke i årsrapporten for 2015. PayPal opplyser imidlertid at de er under etterforskning av flere internasjonale skattemyndigheter, blant annet USA, Canada, Singapore, Storbritannia, Frankrike, Tyskland og Luxembourg. Resultatet av etterforskningen er tatt høyde for i PayPals regnskap og det er satt til side betydelige reserver for å sikre fremtidige utbetalinger. Etterforskningene er en

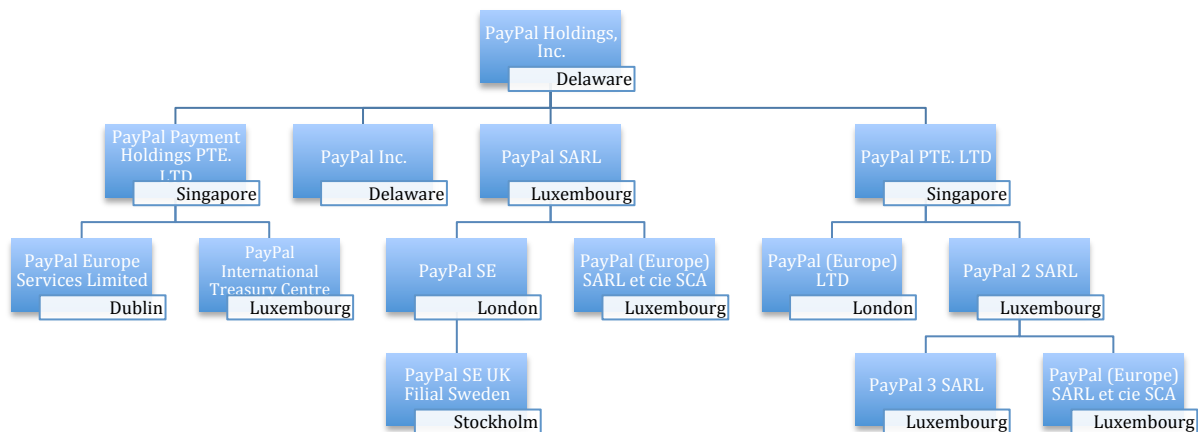
indikasjon på at PayPals skatteplanlegging befinner seg i gråsoner av loven. På den andre siden har landene trolig, i likhet med Norge, skattesystem som er lite tilpasset utviklingen i den globale økonomien. Etterforskningene kan derfor også forklares med at dagens retningslinjer og lovgivning ikke er tydelig nok overfor flernasjonale selskap.

Den nominelle skattesatsen for selskap i USA er 35 % (KPMG, 2016). For årene i perioden, med unntak av 2014, ligger den effektive skattesatsen til PayPal godt under satsen på 35 %. En effektiv skattesats for konsernet som er lavere enn nominell sats kan forklares av datterselskap i ulike jurisdiksjoner med ulike skattesatser og skatteregler. I så fall kan vi gå ut fra at en andel av konsernets resultat skattlegges med 35 % ettersom morselskapet er lokalisert i USA, en andel skattlegges i delstaten Delaware, og datterselskapene i de internasjonale jurisdiksjonene skattlegges etter egne regler og satser. Ifølge tall fra KPMG lå det globale gjennomsnittet for selskapsskatt på 23-24 % for årene 2013 til 2016. Ettersom PayPals effektive skatt ligger under denne raten kan det antas at betydelige deler av overskuddet blir skattlagt i jurisdiksjoner med lavere skattesatser eller fordelaktige skatteregler.

Av PayPal sin årsrapport for 2016 fremgår det at de drar nytte av skatteregler i flere jurisdiksjoner (PayPal, 2017c). Singapore og Luxembourg trekkes frem som eksempler. Skattereglene gir betydelige lavere skattesatser for deler av inntektene, i tillegg til at kravene for investering og sysselsetting varierer. Av det siste forstår vi at kravene er gunstige, for eksempel ved at opprettelse av et selskap i en jurisdiksjon ikke nødvendigvis krever tilstedeværelse av ansatte. På den måten kan selskapet benytte seg av gunstig lovgivning i jurisdiksjonen, uten å ha reell drift der. Selskapene omtales som skall-selskap. Videre påpeker PayPal at de etterlever alle skattemessige forpliktelser. Likevel var den totale skattebesparelsen for 2016 som følge av gunstige skatteregler på 310 millioner USD. Beløpet forsterker vår antakelse om at overskudd flyttes til jurisdiksjoner som kan karakteriseres som skatteparadis. Overskuddsflyttingen er ikke nødvendigvis utenfor det juridiske lovverket, men fører til at mange land går glipp av betydelige skatteinntekter.

5.2.2 Trekk ved PayPals selskapsstruktur som muliggjør skatteplanlegging

Vi vil nå kartlegge selskapsstruktur og inntektsstrømmer i PayPal ved bruk av selskapsdatabasen Orbis. Databasen gir oss en oversikt over enkelte av datterselskaperens regnskapstall, samt PayPals selskapsstruktur. Selskapsstrukturen er svært kompleks og omfattende, men vi presenterer en forenklet versjon i figur 2 som følger under.

Figur 2: Utdrag av PayPals selskapsstruktur (Bureau Van Dijk, 2017a).

PayPals aktivitet i Europa driftes som nevnt fra PayPal Europe. Majoriteten av selskapet eies av PayPal 2 Sarl som også er registrert i Luxembourg. PayPal 2 Sarl ser ikke ut til å ha noen form for drift og eies av et selskap i Singapore med navnet PayPal Pte. Ltd. I regnskapstall fra Orbis for 2016 finner vi at det eksisterer en post for ”Net fees and commissions” på 160 millioner USD i PayPal Europe (Bureau Van Dijk, 2017b). En kommisjon gir den ene parten rett til å selge noe på vegne av den andre parten, eller benytte noe mot en avgift. Posten for kommisjoner i regnskapstallene tyder på at PayPal Europe betaler royalties til et annet selskap i konsernet for å benytte PayPal-varemerket og selge tjenesten i Europa. Vi presenterer senere i analysen hvilket selskap som trolig eier rettighetene på varemerket. Selskapsstrukturen viser at PayPal har lokalisert flere av datterselskapene i Singapore. Som nevnt i avgrensningen vil vi ikke gå i dybden av implikasjonen ved lokalisering i Asia, men vi kan kort kommentere at i 2015 hadde selskapet et skattbart resultat på 1,3 milliarder USD og en tilhørende

skattekostnad på kun 9,5 millioner USD (Bureau Van Dijk, 2017c). Som PayPal selv opplyser, er lokasjonen i Singapore en kilde til gunstige skatteregler og store skattebesparelser. På bakgrunn av manglende opplysninger har vi ikke vært i stand til å kartlegge om inntekter fra PayPal Europe overføres til selskapet i Singapore. Det innebærer at vi ikke med sikkerhet kan slå fast at inntekter opptjent i Norge overføres videre til Singapore, eller andre selskap i konsernet. Vi finner imidlertid at det eksisterer spor av overskuddsflytting gjennom royalties, på bakgrunn av kostnadsposten for kommisjoner i PayPal Europe.

Er lokalisering i Delaware skattemotivert?

Morselskapet i PayPal-konsernet har som nevnt hovedkontor i San José, California (PayPal, 2017c). Selskapet er imidlertid registrert i Delaware hvilket opplyses som “State or Other Jurisdiction of Incorporation or Organization” i deres årsrapport. Det betyr at morselskapet er skattemessig hjemmehørende i Delaware. Delaware er rangert som en av verdens viktigste jurisdiksjoner for hemmelighold av selskap (Tax Justice Network, 2016). Staten har rykte på seg for å være USAs eget skatteparadis, og er tilholdssted for en mengde amerikanske, men også internasjonale, selskap. Selskap som er registrert i Delaware, men ikke har forretningsvirksomhet der er ikke skattepliktig til staten (ITEP, 2015). Selskapene betaler kun en lisensavgift. PayPal har derfor mulighet til å flytte inntekt fra datterselskapene til selskapet i Delaware uten å måtte skatte av inntekten. “The Delaware loophole” er en teknikk hvor selskap registrert i Delaware utnytter fraværet av skatteplikt til å redusere skattebyrden i andre stater de er lokalisert. Ordningen går ut på at selskap kan flytte overskudd, for eksempel ved bruk av royalties, til et holdingselskap i Delaware hvor overskudd ikke beskattes. Skattereduksjonen skjer ofte i sammenheng med lisensiering av immaterielle eiendeler. Et holdingselskap i Delaware kan eksempelvis ha rettighetene på et varemerke som morselskapet og datterselskapene betaler for å benytte. Betalingene blir fratrukket som en kostnad i landene hvor selskapene er hjemmehørende slik at skattbart resultat reduseres. Dermed går landene hvor virksomheten faktisk drives glipp av store skatteinntekter.

På nettsidene til PayPal står det ofte skrevet “©1999-2017 PayPal, Inc. All rights reserved”. PayPal, Inc. ser ut til å være lisenseier av PayPal-varemerket. Selskapet er hjemmehørende i Delaware, noe som tyder på at metoden for lisensiering av immaterielle eiendeler kan være aktuell for PayPal. Ut fra det vi vet om “The Delaware loophole” kan da PayPal, Inc. kreve inn betaling fra morselskapet og datterselskapene over hele verden. Betalingene knyttes til bruk av varemerket og teknologien som ligger til grunn for PayPal-tjenesten. Inntektene vil da

reduseres i land og stater hvor PayPal har virksomhet, og følgelig redusere skattebyrden. Tilsvarende økes inntekten i selskapet i Delaware hvor de er skattefrie. Vi har ikke vært i stand til å kartlegge inntektsstrømmer som beviser at PayPal benytter denne metoden for å redusere sin skattebyrde. Vi har heller ikke funnet lisensavtaler som kan avdekke om rettighetene til varemerket blir lisensiert. PayPal Europe har imidlertid en kostnadspost i regnskapet for kommisjoner som tyder på at selskapet betaler royalties for lisensiering av varemerket til PayPal Inc. Vi vet i tillegg at mange flernasjonale selskap med lignende selskapsstruktur som PayPal har benyttet seg av metoden, og at PayPal dermed har mulighet til å gjøre det samme.

Er lokalisering i Luxembourg skattemotivert?

PayPal Europe er regulert som bankvirksomhet i Luxembourg (PayPal, 2016). Det medfører at selskapet må følge regler som gjelder for denne typen finansiell virksomhet. PayPal oppgir at hensikten med banken er å gi lån og kreditt til sine europeiske kunder. Interne banker i et konsern kan imidlertid være gunstige for et annet formål. Flernasjonale selskap har mulighet til å organisere kapitalstrukturen sin i forhold til rentefradrag og skattesatser i de ulike landene de opererer i (Møen et al., 2011). Det vil være hensiktsmessig å flytte gjeld til høyskatteland for å få høyt gjeldsfradrag for renter. Slik kan skattebesparelsene overstige skattebetalingen i lavskatteland. Funksjonen til en internbank er å være utlåner til datterselskap i konsernet. Den interne banken kan følgelig plasseres i et lavskatteland og få tilført egenkapital fra morselskapet slik at den kan gi lån til datterselskapene. Datterselskapene det lånes ut til vil typisk være plassert i høyskatteland. I høyskatteland får datterselskapene økte fradragsberettigede rentekostnader og redusert skattbart overskudd. Selv om datterselskapene betaler renter til internbanken vil den effektive renten reelt sett være lav i konsernet som følge av skattebesparelsene i høyskattelandene.

PayPal Europe kan ha en funksjon som internbank i PayPal-konsernet. Dersom det er tilfelle kan PayPal Europe få tilført kapital av morselskapet for så å låne ut til de andre datterselskapene. Utlånene vil særlig være aktuelle til høyskatteland hvor PayPal er skattepliktig for å maksimere gjeldsfradraget. Luxembourg er i tillegg karakterisert som et skatteparadis (Tax Justice Network, 2016). Lave skatter og hemmelighold gjør det gunstig å plassere internbanken i PayPal akkurat der. Med lave skatter i Luxembourg og høye gjeldsfradrag i landene hvor datterselskapene opererer, kan den totale skattebyrden i konsernet bli betydelig redusert.

Som hjemmehørende i Luxembourg vil PayPal Europe være skattepliktig for all internasjonal og nasjonal inntekt (AFP Online, 2017). Fra Orbis finner vi at PayPal Europe i 2016 hadde en omsetning på 812 millioner USD (Bureau Van Dijk, 2017b). Det skattepliktige resultatet var 250 millioner USD. Selskapet betalte 9 millioner USD i skatt. Det utgjør en effektiv skattesats på 3,6 %. KPMG (2016) rapporterer at Luxembourg har en nominell skattesats for selskap på 29 % i 2016. Ettersom den effektive skattesatsen til PayPal Europe er betydelig lavere må det finnes reguleringer og skattefradrag som reduserer selskapsbeskatningen. Av regnskapstallene observerer vi at 649 millioner USD av inntektene kan henføres til renteinntekter i 2016. Bare en liten andel av inntektene henføres til andre inntekter. Vi finner at Luxembourg har gunstige vilkår for beskatning av renteinntekter (Ocrá Worldwide, u.å.). Renteinntekter og royalties er ikke gjenstand for kildeskatt. Reglene er i tråd med at dobbeltbeskatning skal unngås. Selskapets lave skattesats kan dermed forklares av at renteinntektene ikke skattlegges. Ved å lokalisere konsernets internbank i Luxembourg oppnår PayPal betydelige skattebesparelser på renteinntektene.

Skattefradrag på inntekter relatert til immaterielle eiendeler

Luxembourg har utviklet fordelaktige skatter og regler for bedriftene som holder til i staten (Luxembourg Public, 2017). Vi har forklart hvilke gunstige reguleringer som eksisterer for renteinntekter og royalties. Utover de nevnte reguleringene, finnes en egen regulering for beskatning av inntekter relatert til immaterielle eiendeler. Eksempler på slike eiendeler er patenter, varemerker og programvare. I Luxembourg blir inntekt som genereres ved utnyttelse av immaterielle eiendeler gitt et skattefradrag på 80 %. Skattefradraget begrunnes med viktigheten av å verne om innovasjon, forskning og utvikling, hvilket regnes som driverne i dagens økonomi. Med et skattefradrag på 80 % av den nominelle skattesatsen på 29 % blir den effektive skattesatsen redusert til 5,8 % (Luxembourg Consulting Group, 2013). Skattefradraget på 80 % knyttes til inntekt generert av immaterielle eiendeler og rettigheter, gevinst ved bruk, lisensiering eller salg av immaterielle eiendeler. Gjennom å opprette såkalte immaterielle eiendomsforetak kan et selskap utnytte skattebesparelsene som oppstår ved bruk av dets immaterielle eiendeler. Foretakene er datterselskap som etableres i land med fordelaktige skattesystemer for virksomhetens immaterielle eiendeler. Organisering og overføring av lisensrettigheter er svært lik organiseringen i “The Delaware loophole”.

PayPal er blant de store flernasjonale selskapene som nevnes i forbindelse med immaterielle eiendomsforetak (NoMoreTax, u.å.). Skype, iTunes og Amazon har også europeisk hovedkontor i Luxembourg og benytter seg av immaterielle eiendomsforetak. Samtlige selskap har store verdier i immaterielle eiendeler. Vi har ikke funnet bevis på at PayPal drar nytte av skattebesparelsene for immaterielle eiendeler i Luxembourg, men vi kan konstatere at de har lokalisert seg tilsvarende som lignende selskap. Vi vet at PayPal Europe er ansvarlig for driften i Europa og kan dermed anta at de leier rettighetene på PayPal-varemerket, teknologien og programvaren som er nødvendig for å drifte PayPal-tjenestene. Regnskapsposten for kommisjoner bygger opp under denne antagelsen. Videre kan selskapet leie ut rettighetene til de andre datterselskapene i Europa og få skattefradrag på inntektene. Slik vi forstår det gjelder samme fradrag for inntekter fra salg av tjenestene, ettersom tjenestene er avhengige av PayPal sin programvare. Programvaren vil etter beskrivelsen inngå blant de immaterielle eiendelene. Dermed kan alle inntekter fra den digitale plattformen til PayPal Europe være gjenstand for skattefradraget på 80 %, gitt at inntektene henføres til driften i Luxembourg. Som nevnt i delkapittel 5.2.1, opplyser PayPal at de drar nytte av skattereglene i blant annet Luxembourg. Etter å ha kartlagt skattebesparelsene PayPal kan oppnå, virker det rimelig å anta at utnyttelse av immaterielle eiendeler i henhold til regelverket bidrar til å forklare selskapets lave skattebetaling.

Handlingspunkt 8-10 i BEPS-prosjektet legger frem tiltak for å forhindre skatteplanlegging gjennom lisensiering av immaterielle eiendeler (OECD, 2015e). PayPal fastsetter selv prisen på de immaterielle eiendelene som lisensieres. Internprisen skal være basert på armlengdestandarden, men som vi har poengtert tidligere er det vanskelig å fastsette markedspris på immaterielle eiendeler. Tiltakene fra handlingspunkt 8-10 kan potensielt påvirke verdien av organiseringen av immaterielle eiendeler i PayPal. En representant fra Skatteetaten opplyser at tiltakene forhåpentligvis gjør det lettere for skattemyndighetene å avstemme internprising mot digitale selskapers verdiskapning (e-post, 13. juni 2017). PayPal, Inc. står som juridisk eier av de immaterielle eiendelene. Dersom selskapet ikke har en funksjon utover det juridiske eierskapet av immaterielle eiendeler, og kun bidrar med kapital, vil selskapet tildeles en fortjeneste som tilsvarer risikofri avkastning på kapitalen. Profitten vil da kunne reallokeres for skatteformål til selskapene som bidrar med å utvikle og forbedre teknologien til PayPal. I selskapsdatabasen Orbis finner vi at det er 17.500 ansatte i PayPal, Inc., som er registrert i Delaware. De ansatte jobber trolig med PayPals virksomhet i USA og verden forøvrig. Vi finner at PayPal Europe har 76 ansatte i Luxembourg. Funnene tyder på at

selskapene i Delaware og Luxembourg har en funksjon som går forbi det juridiske eierskapet av de immaterielle eiendelene. Handlingspunkt 8-10 i BEPS-prosjektet vil derfor trolig ikke påvirke fremtidig beskatning av PayPal-konsernet.

5.2.3 Trekk ved PayPals forretningsmodell som muliggjør skatteplanlegging

I diskusjonen av PayPals fremtidige skatteplikt til Norge fant vi at det er lite som tyder på at selskapet blir skattepliktig til Norge i fremtiden. Vi fant videre at skattebetaling til øvrige jurisdiksjoner hvor PayPal leverer sine tjenester i dag også vil være begrenset. Bakgrunnen for antagelsen er at OECD ikke har valgt å endre definisjonen av fast driftssted til “betydelig økonomisk tilstedeværelse” i BEPS-prosjektet. Kundene er en sentral del av PayPals verdiskapning, men kundenes lokasjon har foreløpig ikke betydning for hvor PayPal blir skattepliktig. Slik det globale skattesystemet er utformet i dag er det fast driftssted som utløser skatteplikt. Det digitale produktet til PayPal gjør at de kan levere sine tjenester over hele verden med et begrenset antall faste driftssted. Som vi avdekket i delkapittel 5.2.2 er det flere sider ved PayPals selskapsstruktur som muliggjør skatteplanlegging. De har dermed mulighet til å plassere sine faste driftssted i gunstige skattejurisdiksjoner for å minimere konsernets totale inntektsbeskatning. Slik BEPS-prosjektet er utformet i dag, er det mye som tyder på at prosjektet har liten effekt på PayPals fremtidige globale skattebetaling. PayPals forretningsmodell muliggjør utnyttelse av smutthull i det internasjonale skattesystemet.

5.3 Delkonklusjon

I dette kapittelet har vi analysert PayPals skattebelastning i Norge og utlandet forbundet med selskapets digitale tjenester. Vi har funnet at PayPal ikke betaler skatt til Norge og at selskapet heller ikke er skattepliktig til Norge. Angående fremtidig skatteplikt i forbindelse med BEPS-prosjektet, fant vi at PayPal trolig ikke vil bli skattepliktig til Norge i fremtiden grunnet betingelsen om fast driftssted. PayPal unngår skatteplikt i Norge ettersom tjenesten er digital og skatteplikt ikke er avhengig av hvor kundemassen er lokalisert. Deretter fant vi gjennom analyse av selskapets effektive skattebetaling at PayPals globale skattebetaling er begrenset. Gunstig selskapsstruktur og lokalisering i skatteparadis som Delaware og Luxembourg gjør det mulig for PayPal å oppnå betydelige skattebesparelser. Gjennom lokalisering i Delaware unngår PayPal skattlegging av virksomhetsinntekter opptjent i andre land. Gjennom lokalisering i Luxembourg får PayPal betydelige skattebesparelser knyttet til renteinntekter og immaterielle eiendeler. Vi kan dermed konkludere av delproblemstilling 1 at PayPal ikke skattlegges i Norge og at virksomhetsinntektene skattlegges i liten grad i global sammenheng som følge av fordelaktig selskapsstruktur.

6. Analyse av digitale lommebøkers effekt på etterlevelse av skatt

Økokrim (2013) estimerer den årlige skatteunndragelsen i Norge til å være omkring 5 prosent av BNP. I 2016 utgjør andelen en skatteunndragelse på 150 milliarder kroner. Estimater er basert på beregninger gjort i Sverige og det er knyttet stor usikkerhet til tallet, men både Økokrim og Skatteetaten støtter anslaget. Skatteetaten opplyser at de fleste benytter utenlandske finansielle konti til å skjule formue (Brekke, 2015). PayPals digitale lommebøker er et eksempel på slike utenlandske finansielle konti, og det globale markedet har opplevd en økning i både tilbud og bruk av digitale lommebøker. I kapittel 3 fant vi at Skatteetaten ikke får automatisk rapportert innskudd på PayPals digitale lommebøker fra nøytrale tredjeparter. Kleven et al. sin modell for etterlevelse ved selvrappotering viser at etterlevelsen reduseres når informasjon om skattegrunnlag ikke rapporteres automatisk. Vi ønsker å belyse Skatteetatens utfordringer ved å svare på delproblemstilling 2: *”Hvordan vil økt selvrappotering som følge av PayPals digitale lommebøker påvirke informasjonsgrunnlaget til norske skattemyndigheter?”*. Vi starter med å avklare om innskudd på PayPals digitale lommebøker er skattepliktig for norske skattytere. Etersom innskudd på digitale lommebøker må selvrappoteres vil vi videre analysere om modellen til Kleven et al. kan predikere etterlevelse for PayPals brukere. Deretter analyserer vi hvilke utfordringer digitale lommebøker representerer for norske skattemyndigheter. Avslutningsvis drøfter vi ulike tiltak som kan øke informasjonsgrunnlaget til skattemyndighetene.

6.1 Er innskudd og aktivitet på digitale lommebøker i PayPal skattepliktig?

Personlige skattytere bosatt i Norge er skattepliktig for all inntekt og formue iht. sktl §2-1. Majoriteten av norske skattytere får inntekt, pensjon og formue rapportert til skattemyndighetene gjennom automatisk utfyllelse av skattemeldingen. Den automatiske utfyllelsen av skattemeldingen baseres på informasjon fra tredjeparter som eksempelvis arbeidsgivere og banker. Dersom personlige skattytere har formue og inntekt plassert i utlandet blir disse vanligvis ikke fanget opp av tredjepartsrapportering. Skattyter er da selv ansvarlig for å rapportere innskudd til skattemyndighetene. Dette innebærer at dersom norske skattytere har midler på digitale lommebøker i utlandet så er de pliktig til å rapportere verdien i skattemeldingen. En representant fra Skatteetaten forklarer at det ikke eksisterer en grense for opplysningspliktig beløp for innskudd på PayPals digitale lommebøker (møte 7. april 2017). Alle innskudd skal dermed inkluderes i skattemeldingen. Samtidig er det mange norske forbrukere som benytter PayPals betalingstjenester gjennom å knytte den digitale lommeboken opp mot et betalingskort. Ved et kjøp trekkes pengene automatisk fra den norske

bankkontoen som betalingskortet er knyttet opp mot. Disse forbrukerne har ikke verdier innestående på den digitale lommeboken. Representanten fra Skatteetaten poengterer at en ikke trenger å gi noen opplysninger til Skatteetaten dersom en kun bruker PayPal som et mellomledd ved betalingstransaksjoner.

6.2 Etterlevelse av skattepliktig inntekt og formue

I henhold til den økonomiske modellen til Kleven et al. (2011) vil skatteetterlevelse reduseres når informasjon om skattegrunnlag ikke rapporteres automatisk fra tredjeparter.⁴ Ut fra modellen vil grad av etterlevelse under selvrappoterering påvirkes av oppdagelsesrisikoen. Modellen viser at sannsynligheten for å bli oppdaget for skatteunndragelse under selvrappoterering er svært lav, og følgelig vil etterlevelse av innskudd på digitale lommebøker være lav. En representant fra Skatteetaten opplyser at etaten ikke har erfaringer som motsier modellen til Kleven et al (møte, 24. april 2017). Etterlevelsen vil erfaringsmessig alltid ha noe nedgang når informasjon om skattegrunnlag ikke rapporteres automatisk. Vi vil nå analysere oppdagelsesrisikoen i form av straff og sannsynligheten for å bli oppdaget for å undersøke hvorvidt dette gjelder for PayPals brukere av digitale lommebøker.

6.2.1 Straff

Straffen for skatteunndragelse fremgår av ligningsloven § 10-2. Loven sier at en tilleggsskatt ilegges når skattyter har gitt skattemyndighetene ukorrekte eller ufullstendige opplysninger som har gitt eller kunne gitt skattemessige fordeler. Av ligningslovens § 10-4 følger det at tilleggsskatten beregnes som 30 prosent av skatten som er eller kunne vært unndratt. Dersom skattemyndighetene regner unndragelsen for å være forsettlig eller grovt uaktsom, vil en skjerpet tilleggsskatt ilegges. Den skjerpede tilleggsskatten er på ytterligere 30 prosent. Det vil si at brukere av PayPal sine digitale lommebøker, som ikke rapporterer inn fullstendig innskudd, kan risikere å måtte betale 60 prosent av den unndratte skatten som straff. For skattytere som skjuler store innskudd på digitale lommebøker kan straffen antas å virke avskrekkende. Men som vi vet fra Kleven et al. (2011) kan vi ikke si noe sikkert om effekten av straffen før vi vet mer om sannsynligheten for å bli oppdaget. Streng straff i seg selv er ikke nok for å oppnå høy etterlevelse med mindre sannsynligheten for å bli oppdaget også er tilstrekkelig høy.

⁴ Modellen er basert på en studie av danske skattytere. Andre lands innbyggere kan tenkes å oppføre seg annerledes. Norske skattytere har trolig mye til felles med danske skattytere. Vi antar dermed at modellen vil være gjeldende for norske skattytere.

6.2.2 Sannsynlighet for å bli oppdaget

Sannsynligheten for å bli oppdaget er, som forklart i delkapittel 4.2.1, sammensatt av sannsynligheten for å bli valgt ut til kontroll og sannsynligheten for å bli oppdaget for unndragelse ved kontroll. Vi vet at skattemyndigheter har begrensede ressurser til å utføre kontroller for å oppdage skatteunndragelse, hvilket også er tilfelle for skattemyndighetene i Norge (Finansdepartementet, 2017). Av den grunn er det vanskelig å fange opp dem som unnlater å rapportere fullstendig inntekt og formue, særlig i utlandet. Skatteetaten benytter modeller og analyseverktøy for å gruppere skattyterne og oppnå målrettet kontroll. Det må i utgangspunktet eksistere en mistanke for at det skal utføres kontroll, enten basert på historikk eller ny informasjon om skattyter. For personer som for eksempel har en tilleggssinntekt på en PayPal-konto og den aldri har blitt rapportert inn, vil det være lite sannsynlig at Skatteetaten uten videre utfører kontroll.

Det er ikke gitt at Skatteetaten vil oppdage skatteunndragelse ved kontroll fordi det er vanskelig å få tilgang til informasjon om hvem som benytter seg av PayPals digitale lommebøker (Henriksen et al., 2016). Det skyldes at utenlandske betalingsforetak, som PayPal, ikke er underlagt samme rapporteringsplikt som norske finansinstitusjoner. Vi vil gå videre inn på hvorvidt dette er tilfelle for PayPal i kapittel 6.4.1. En representant fra Skatteetaten uttaler i et møte at en av hovedutfordringene er å vite hvem som har konto hos PayPal (møte, 24. april 2017). Hvis det eksisterer et spor som de kan følge er det enklere å vite hvem som skal kontrolleres. Elektroniske spor er en av de positive sidene ved den digitale økonomien. Når det imidlertid ikke utveksles automatisk informasjon om PayPals brukere per i dag, er det vanskelig for Skatteetaten å kartlegge bruk og innskudd på digitale lommebøker. Dermed blir sannsynligheten for å oppdage skatteunndragelse liten selv om skattyter skulle bli plukket ut til kontroll.

Opplevd oppdagelsesrisiko

Finansminister Siv Jensen har uttalt at *“skattytere som unndrar midler fra beskatning i Norge ved å gjemme unna verdier i utlandet kan ikke lenger føle seg trygge”* (Transaksjonsadvokater, u.å.). Uttalelsen ble gitt i forbindelse med utarbeidelsen av internasjonal informasjonsutveksling og frivillig retting. Frivillig retting innebærer at skattyter ikke ilegges tilleggsskatt dersom de selv rapporterer inn tidligere skjult inntekt og formue (Øksnes, 2017). Ordningen fremgår i skattemeldingen for 2016 og er et av myndighetenes tiltak for å bekjempe skatteunndragelse. Skattyter må betale den opprinnelige skatten som er

unndratt, men får muligheten til å unngå straff på tidligere skjult inntekt og formue både i Norge og utlandet. Om Skatteetaten skulle oppdage unndragelse før forhold blir meldt inn av skattyter gjelder straffen som presentert i delkapittel 6.2.1. Kombinasjonen av avtaler for informasjonsutveksling og frivillig retting kan bidra til at skattyter opplever økt oppdagelsesrisiko. Dermed kan skattyter bli mer tilbøyelig til å rapportere inntekt og formue i utenlandske konti på eget initiativ.

Det har vært mye oppmerksomhet i media knyttet til skatteunndragelse, både blant bedrifter og privatpersoner. Dagens Næringsliv utga en artikkel om en advokat som har blitt dømt for store skatteunndragelser (Bjørndal, 2016). Det fremgår at oppdagelsesrisikoen ved unndragelse er liten, og at dommen er særs streng av allmennpreventive grunner. Dommen benyttes som en metode for å øke opplevd oppdagelsesrisiko selv om den i realiteten er liten. I 2016 ble det gjennom Panama Papers gjort en stor avsløring knyttet til bruk av skatteparadis, og Skatteetaten har fulgt opp avsløringene (Bjørnestad & Torset, 2017). Fra avsløringene ble det klart at 200 nordmenn var blant de som potensielt unndro skatt. Skatteetaten opplyser i forbindelse med saken at de vil sette av flere ressurser til å undersøke enkeltpersoner og eventuelle skjulte inntekter. Opplysningene er en indikator på at kontroller vil øke, men uttalelsene kan også fungere som et middel for å øke den opplevde oppdagelsesrisikoen blant skattytere. Skatteetaten melder at rekordmange har meldt fra om skjulte inntekter og formuer for 2016, noe som har ført til en betydelig økning i skatteinntekter. Totalt økte skatteinntektene med 1,5 milliarder kroner (Øksnes, 2017). Årsaken sees blant annet i sammenheng med avsløringene i Panama Papers.

Etter vår kunnskap har det ikke vært noen avsløringer av skatteunndragelse i forbindelse med innskudd på PayPal sine digitale lommebøker. Selv om opplevd oppdagelsesrisiko øker ved bruk av strenge straffer og mye medieoppmerksomhet, er store deler av oppdagelsene knyttet til at skattytere innrømmer skjult inntekt og formue. Det er vanskelig for Skatteetaten å vite hvor de skal fokusere sine kontroller, i tillegg til at etaten ikke har tilgang på all nødvendig informasjon. Som nevnt har skattemyndighetene begrensede ressurser til å utføre kontroll, selv om det er en tendens til økning. Sannsynligheten for å bli oppdaget for skatteunndragelse på utenlandske konti, herunder digitale lommebøker, fremstår likevel som liten i praksis.

6.2.3 Hva vet vi om innskudd på PayPals digitale lommebøker?

Vi har fått opplysninger fra Skattedirektoratet om at ingen norske skattytere har rapportert innskudd hos PayPal i 2014 eller 2015 (e-post, 4. april 2017). PayPal på sin side oppgir at de

har et betydelig antall brukere i Skandinavia, hvorav store deler befinner seg i Norge. Vi har ingen bevis som slår fast at de norske brukerne har innskudd hos PayPal. En representant fra Skatteetaten uttaler at bruk av PayPal sin tjeneste i hovedsak er knyttet til betalinger for de norske brukerne (møte, 24. april 2017). Representanten tror at de færreste har stående store innskudd på en PayPal-konto, men at kontoen hovedsakelig fungerer som et mellomledd ved betalinger. Slik det er i dag må en overføre pengene til en vanlig bankkonto knyttet til et bankkort for å bruke dem i fysiske butikker i Norge. Det er foreløpig ikke mulig å knytte et betalingskort direkte til PayPals digitale lommebok. Dersom mulighetene skulle bli annerledes i fremtiden vil også bruken forandre seg. Betaling med mobil blir eksempelvis stadig mer vanlig, noe som kan endre bruksmønsteret og anvendelsesområdene til PayPal sin tjeneste.

Vi stiller imidlertid spørsmål ved om de norske forbrukerne utelukkende benytter PayPal som et mellomledd i betalingstransaksjoner. På bakgrunn av det vi vet om etterlevelse og skjulte formuer i utenlandske finansinstitusjoner virker det lite sannsynlig at ingen forbrukere benytter de digitale lommebøkene til å skjule inntekt og formue. Vi er kjent med at forbrukerne ikke får renter på innskudd i PayPals digitale lommebok. Det betyr at det vil være mer å tjene på å plassere pengene andre steder. Dersom innskudd hos PayPal imidlertid kan skjules fra skattemyndighetene, kan en oppnå større skattebesparelser enn tapet fra renteinntekter i norske banker. Vi har ikke konkrete bevis for at dette er tilfelle, men det skaper et insentiv for å velge å plassere innskudd i en digital lommebok fremfor i en norsk bank.

I norske diskusjonsforum observerer vi at privatpersoner spekulerer i mulighetene for å skjule inntekt på PayPals digitale lommebøker. Personene er opptatt av hvorvidt skattemyndighetene får informasjon om inntekt opptjent i utlandet eller på internett som overføres til den digitale lommeboken. Vi oppfatter at personene har klare insentiver om å holde inntekten for seg selv. Noen av uttalelsene er anonyme, men andre oppgir også navn. De fleste skriver om inntekt fra utlandet som kommer i tillegg til den de tjener i Norge. Beløpene som nevnes er fra 3 000 til 20 000 kr i måneden. Noen av svarene på innleggene inneholder tips til hvordan en best kan behandle inntekten for at en skal unngå at skattemyndighetene får vite om den. Holdningene som ytres gir oss en pekepinn på hvilket forhold en del av de norske brukerne har til PayPal og skatt. Diskusjonene gir oss også et inntrykk av at PayPal sin tjeneste ikke kun brukes som mellomledd i betalingstransaksjoner, men også til innskudd. Selv om vi ikke har sikre kilder

på at digitale lommebøker benyttes til å skjule inntekt, gir samtalene i nettforumene en klar indikasjon på at det forekommer blant noen av brukerne. I tillegg ser det ut til å være enighet om at det er liten sannsynlighet for at eventuelle skatteunndragelser blir oppdaget.

Når kun deler av inntekten er selvrapportert

Vi antar at innskudd og inntekt på PayPals digitale lommebøker kun vil være en andel av den totale inntekten til den private brukeren. Antakelsen gjør vi basert på at en i dag må ha en vanlig bankkonto for å enkelt kunne bruke penger i Norge. I tillegg gir informasjonen vi leser på diskusjonsforumene grunnlag for en slik antakelse, samt at det stemmer overens med Skatteetatens erfaringer. Det vil si at hovedinntekten til PayPals brukere ikke oppbevares på den digitale lommeboken, men opptjenes i Norge og rapporteres av tredjeparter til skattemyndighetene. Tilleggsinntekt som opptjenes på den digitale lommeboken vil da være det eneste som skal selvrapporteres. For eksempel kan tilleggsinntekt fra utleie gjennom AirBnB overføres direkte til en PayPal-konto.⁵ I modellen til Kleven et al. fremkommer et moment som kan bidra til å belyse utfallet av at kun deler av inntekten er selvrapportert. Ifølge modellen vil tilleggsinntekten på en digital lommebok hos PayPal unndras i sin helhet. Mesteparten av inntekten vil bli rapportert gjennom tredjeparter og tilsynelatende kan skattyter fremstille det som om vedkommende ikke har hatt ytterligere inntekt. Det blir vanskelig for skattemyndighetene å fatte mistanke og avdekke at det finnes inntekt utover den som tredjepart rapporteres. Skattyter kan dermed skjule inntekt på sin digitale lommebok med liten sannsynlighet for å bli oppdaget.

6.3 utfordringer ved dagens skattesystem

I forrige delkapittel fant vi at selvrapportering av skattegrunnlag reduserer etterlevelsen av skatt. Skatteetaten har lenge arbeidet med forhåndsutfylte selvangivelser, hvor datagrunnlaget baseres på rapportering fra nøytrale tredjeparter. Vi vil nå undersøke hvorvidt det norske skattesystemet er tilpasset en overgang til en større andel selvrapportert skattegrunnlag.

Norske finansinstitusjoner og arbeidsgivere har tradisjonelt hatt tilgang til viktig informasjon om norske skattyteres finansielle aktivitet. Grunnlaget fra tredjepartsrapportering har derfor vært av høy kvalitet og vært et godt fundament for selvangivelsen (Henriksen et al., 2016). Digitalisering i markedet har ført til et skifte i informasjonsgrunnlaget. Mange arbeidstakere

⁵ AirBnB er en husdelingstjeneste som kobler privatpersoner via en digital markeds plass (AirBnb, u.å.). Tjenesten gir privatpersoner mulighet til å leie ut hele eller deler av sitt hjem mot betaling fra personer som er på jakt etter overnatting.

jobber som frilansere fremfor å ha faste arbeidsgivere, noe som reduserer dekningen av innrapportering fra arbeidsgivere. Økende bruk av digitale betalingsløsninger som PayPal gir ikke samme rapportering av innskudd, utlån og renter som norske finansinstitusjoner tidligere har gitt. Endringene fører til usikkerhet rundt hvorvidt informasjonsgrunnlaget fra tredjepartsrapportering vil være av samme kvalitet og like omfattende som tidligere.

En fordel med digitale transaksjoner er at de er lettere å spore enn betaling med kontanter (Henriksen et al., 2016). PayPals digitale betalingstjenester etterlater seg eksempelvis både nettspor og pengespor. Sporene kan gi Skatteetaten store mengder informasjon som kan brukes som analysegrunnlag for å kartlegge risiko forbundet med digitale betalingstjenester. En representant fra Skatteetaten uttaler i et møte at etaten har gjort et skifte i retning av å bli en "IT-etat", ved at det brukes mye ressurser på IT og ansettelser av IT-ingeniører (møte, 7. april 2017). Skatteetaten har dermed gjort nødvendige grep for å takle større datamengder og utvikle gode systemer for fremtiden. Samtidig er det et paradoks at Skatteetaten ikke nødvendigvis får tilgang til de elektroniske sporene for å dra nytte av dem i sine analyser (Henriksen et al., 2016). Det fremgår av PayPals brukerbetingelser at de i utgangspunktet ikke deler opplysninger direkte med skattemyndighetene (PayPal, 2017d). Tilpasningen er innenfor det juridiske regelverket, da PayPal ikke er underlagt tilsvarende rapporteringsplikt til skattemyndighetene som norske banker. Økt bruk av PayPals digitale lommebøker kan dermed redusere kvaliteten på skattemyndighetenes informasjonsgrunnlag.

I utredningens innledning presenterte vi EU-direktivet PSD2. Direktivet vil gjøre det enklere for nye aktører å tilby digitale lommebøker og andre banktjenester (Peter, 2016). Det er spådd at aktører som Facebook og Google vil ønske å tilby digitale lommebøker etter direktivet er implementert. Disse aktørene har enorme globale brukermasser og kan nå ut til mange kunder med sine produkter. Digitale lommebøker kan øke betraktelig i popularitet dersom store aktører tilbyr brukervennlige og trygge løsninger. DNBs betalingsapp "Vipps" er et eksempel på at dagens bankkunder er raske til å ta i bruk nye brukervennlige digitale betalingsløsninger. Appen har fått over 2 millioner antall brukere i Norge etter lanseringen i mai 2015 (Hoemsnes & Eriksen, 2017). Aktører som Facebook og Google vil trolig følge i PayPals fotspor ved å legge ansvaret for rapportering til skattemyndighetene over på brukerne selv, da dette er den enkleste løsningen fra deres perspektiv. I følge modellen til Kleven et al. vet vi at selvrappotering er uheldig fra et etterlevelsessynspunkt. Økende tilbud og konsum av digitale lommebøker medfører økt grad av selvrappotert skattegrunnlag. Skatteetaten må dermed

bruke ekstra ressurser for å sikre at oppdagelsesrisikoen er tilstrekkelig høy og straffen tilstrekkelig hard, slik at skattyterne rapporterer korrekte opplysninger. Utfordringene presentert her tyder på at det norske skattesystemet i liten grad er tilpasset nye digitale betalingsløsninger og oppfølging av selvrapportert inntekt og formue.

6.4 Tiltak for å forbedre skatteetterlevelse

I forrige delkapittel fant vi at skattemyndighetene har utfordringer med å fastsette hvordan de skal tilegne seg informasjon fra de nye digitale betalingsaktørene. Andre nasjoner som USA, Hellas og India har iverksatt ulike metoder for å løse utfordringene forbundet med skattemyndighetenes reduserte informasjonsgrunnlag. (Øverlier et al., 2013). Nasjonene bruker blant annet Google Maps og Street View, private tekstmeldinger, Facebook-kontoer og e-post for å tilegne seg kunnskap. Slike metoder blir for kontroversielle for norske skattemyndigheter, da metodene bryter med privatpersoners rettigheter for personvern.

Et mer reelt alternativ for norske skattemyndigheter er å vente på at internasjonale avtaler vil bedre informasjonsgrunnlaget. Virkningen av utvekslingsavtalene på skattemyndighetenes informasjonsgrunnlag, samt andre tiltak for å øke skatteetterlevelse av innskudd på digitale lommebøker, vil gjennomgås i dette delkapittelet.

6.4.1 Internasjonale avtaler for informasjonsutveksling

Etter finanskrisen ble det avdekket flere tilfeller av skatteunndragelser (Tannum et al., 2013). Avsløringene la et sterkt politisk press på stater som ikke er villige til å utveksle informasjon med andre skattemyndigheter. I kapittel 4 presenterte vi informasjonsutvekslingsavtalen TIEA. Avtalen innebærer at land som har signert avtalen må utveksle informasjon etter forespørsel og er således et tiltak som skal forbedre etterlevelse av selvrapporterte finansielle midler (OECD, 2002). Vi ønsker derfor å undersøke hvilken effekt TIEA har på norske skattemyndigheters informasjonsgrunnlag, med utgangspunkt i PayPals digitale lommebøker.

Partene som har signert TIEA må utveksle etterspurt informasjon uavhengig om handlingen anses som kriminell hos begge avtaleparter (OECD, 2002). Dette er en forbedring fra tidligere informasjonsutvekslingsavtaler. Innføringen av avtalene øker dermed oppdagelsesrisikoen for privatpersoner som skjuler midler i utlandet. Etter innføringen av TIEA har det vært en klar økning i antallet som melder fra om inntekt og formue i utlandet (Tannum et al., 2013). I kapittel 4 så vi at Artikkel 5 i avtalen begrenser utveksling til etterspurt informasjon, noe som kan vise seg å være utfordrende for skattemyndighetene. De må kjenne til detaljerte opplysninger om identiteten til personen det ønskes informasjon om, samt hvilket land

midlene befinner seg i. Ved bruk av PayPals digitale lommebøker eksisterer det digitale spor, men sporene er krevende å følge uten at en har en ledetråd på hvilke personer søkelyset bør rettes mot. PayPal kan ut fra TIEA overlevere informasjon om sine brukere, men uten at Skatteetaten vet hvem de skal be om informasjon om, kan de ikke bestemt gi en forespørsel til PayPal. Informasjon etter forespørsel er derfor ikke en effektiv metode for utveksling av skatterelatert informasjon (Neslund, 2009). Avtalen gir følgelig ikke et godt informasjonsgrunnlag til skattemyndighetene om norske midler på digitale lommebøker i PayPal.

FATCA og CRS baseres på automatisk informasjonsutveksling. FATCA gjelder kun for informasjonsutveksling med USA, og inkluderer følgelig ikke PayPals europeiske hovedkontor i Luxembourg. Etersom eventuelle innskudd av norske skattytere på PayPals digitale lommebøker behandles av PayPal Europe, vil ikke Skatteetaten få utbytte av FATCA på dette området. CRS vil derimot være en avtale som er gjeldende for automatisk innhenting av informasjon om norske brukeres digitale lommebøker i PayPal. Det er over 100 land som har signert CRS, inkludert Norge og Luxembourg. Luxembourg er karakterisert som et skatteparadis, og kjent for å ha strengt hemmelighold (Tax Justice Network, 2016). Skatteetaten har erfaringsmessig hatt utfordringer med å innhente informasjon fra Luxembourg og vi er derfor usikker på hvilken effekt avtalen vil ha. Vi er interessert i å undersøke om CRS kan fungere som middel for å øke skattemyndighetenes informasjon om innskudd på digitale lommebøker i PayPal. Herunder vil vi analysere om informasjonen blir av tilsvarende kvalitet som tradisjonell tredjepartsrapportering.

I brede termer skal finansinstitusjoner i følge CRS rapportere informasjon til skattemyndighetene i jurisdiksjonen hvor de er lokalisert (OECD, 2017). Finansinstitusjonene rapporterer de finansielle midlene til personer hjemmehørende i jurisdiksjoner som skattemyndighetene utveksler informasjon med. Skattemyndighetene utveksler deretter informasjonen. Dersom PayPal Europe blir underlagt rapporteringsplikt medfører det at PayPal må informere skattemyndighetene i Luxembourg om norske brukeres innskudd på de digitale lommebøkene. Skattemyndighetene i Luxembourg viderefører deretter informasjonen til norske skattemyndigheter. For å sikre effektiv informasjonsutveksling kreves det regler for rapportering av finansinstitusjoner, IT-kunnskaper for å samle og utveksle informasjon, og tiltak for å sikre konfidensielle data og sikkerhet. Disse tiltakene er krevende fra både et tids-

og kostnadsperspektiv, men vil øke etterlevelse betraktelig dersom standarden gir norske skattemyndigheter automatisk informasjon om finansielle konti i utlandet.

Blir PayPals digitale lommebøker underlagt automatisk informasjonsutveksling?

Vi ønsker å avdekke om innføringen av CRS vil medføre en automatisk rapportering av norske skattyteres midler på digitale lommebøker i PayPal. Dersom dette er tilfelle kan CRS redusere grad av selvrapporing og øke oppdagelsesrisiko for skatteunndragelse. Norske brukeres innskudd på PayPals digitale lommebøker er underlagt jurisdiksjonen i Luxembourg. Vi vil derfor ta utgangspunkt i PayPal Europe for å analysere effekten av CRS.

For at en institusjon skal bli pålagt informasjonsutveksling gjennom CRS, må den karakteriseres som en finansiell institusjon (OECD, 2017). Det er fire krav som må oppfylles for at PayPal Europe regnes som en rapporteringspliktig finansiell institusjon. Selskapet må først og fremst være definert som en enhet. PayPal Europe er registrert som en bank, og oppfyller dermed kriteriet. Det andre kriteriet er at PayPal ligger i en jurisdiksjon som deltar i CRS prosjektet. Både Luxembourg og Norge har signert avtalen, noe som oppfyller kriteriet. Det tredje kriteriet innebærer at PayPal Europe kan defineres som en finansiell institusjon. OECD trekker frem eksempler som sparebanker, kommersielle banker, og administrasjon av finansielle midler. PayPal inngår i disse eksemplene siden de både er registrert som bank i Luxembourg og tilbyr administrasjon av finansielle midler gjennom sine betalingsløsninger. Det tredje kriteriet er dermed oppfylt. Det fjerde kriteriet forstås som et unntak fra reguleringene. Det innebærer at enkelte finansinstitusjoner er fritatt for rapportering da de anses å utgjøre liten risiko for skatteunndragelse. Eksempler på slike finansinstitusjoner er sentralbanker, internasjonale organisasjoner samt enkelte pensjonsfond. PayPal Europe har ingen fellestrekk med slike finansinstitusjoner. Vi kan derfor konkludere med at PayPal Europe er en rapporteringspliktig finansiell institusjon etter CRS sine kriterier.

For at Skatteetaten skal motta informasjon om PayPals digitale lommebøker må det avdekkes om digitale lommebøker karakteriseres som finansielle konti. I et videomøte med en representant fra Skatteetaten fremgår det at de ikke kan si om PayPals digitale lommebøker kommer innunder FATCA og CRS, da dette er taushetsbelagt (møte, 24. april 2017). Vi må derfor foreta en egen vurdering av om PayPals digitale lommebok kan defineres som en finansiell konto. CRS klassifiserer finansielle konti som *konti som vedlikeholdes av en finansinstitusjon* (OECD, 2017, egen oversettelse). Definisjonen eksemplifiseres med blant

annet innskuddskonti. Digitale lommebøker trekkes ikke frem som et eksempel på finansielle konti av CRS. I tillegg til å eksemplifisere finansielle konti som er rapporteringspliktig, har CRS også eksemplifisert finansielle konti som blir fritatt for rapportering. Dette er konti som i liten grad kan benyttes til skatteunndragelse, eksempelvis pensjonskonti og livsforsikringskonti. Digitale lommebøker er heller ikke nevnt i listen over konti som fritas for rapportering. PayPals digitale lommebøker er i tillegg forbundet med risiko for skatteunndragelse da innskudd ikke inngår i tredjepartsrapportering til skattemyndighetene. Kunden kan overføre valgfritt beløp til den digitale lommeboken, noe som medfører at kontoen kan anses som en innskuddskonto. Det at PayPals kunder ikke får renter på kontoene taler imidlertid mot at de digitale lommebøkene fungerer som en standardisert innskuddskonto. Renter på innskuddskonti kan anses for å være et tilbud for å tiltrekke kunder og kapital, og ikke et kriterium for en innskuddskonto. Dette trekker i retning av at PayPals digitale lommebøker kan anses som finansielle konti.

PayPal oppdaterte sine juridiske avtaler som følge av at Luxembourg signerte FATCA og CRS i 2015 (PayPal, 2017h). I de juridiske avtalene opplyser PayPal at de samler inn informasjon om forbrukerne og kontoene som kan utveksles med skattemyndighetene i Luxembourg. Dersom kontoinnehaveren er rapporteringspliktig vil PayPal dele informasjonen med skattemyndighetene i Luxembourg, som igjen vil dele informasjonen med skattemyndighetene i landet kontoinnehaver er hjemmehørende. PayPal spesifiserer imidlertid at de kun vil dele informasjonen dersom reguleringene i FATCA og CRS påfører PayPal forpliktelser. I årsrapporten for 2015 oppgir PayPal at de har tilpasset programvaren sin til å etterleve nye krav fra skattemyndighetene (PayPal, 2016). De tar også høyde for at kravene vil øke PayPals operasjonelle kostnader og kan endre brukeropplevelsen til kundene. Ettersom PayPal har endret både sine juridiske betingelser og programvare på bakgrunn av signering av CRS, tyder det på at selskapet vil bli påvirket av avtalen.

På bakgrunn av at PayPals digitale lommebøker kan karakteriseres som finansielle konti, og at selskapet har gjort endringer i sine juridiske avtaler og programvare, antar vi at de digitale lommebøkene vil bli underlagt automatisk informasjonsutveksling. Dersom vår antagelse er korrekt medfører det at norske skattemyndigheter vil motta automatisk informasjon vedrørende norske skattyteres innskudd på digitale lommebøker. Det innebærer at PayPal Europe må avdekke hvilke midler norske skattytere har på digitale lommebøker i PayPal, og rapportere informasjonen til Luxembourgs skattemyndigheter. Denne informasjonen

rapporteres deretter videre til norske skattemyndigheter. Implikasjonen for norske skattytere er at risikoen for å bli oppdaget øker dersom man benytter de digitale lommebøkene til å skjule inntekt og formue.

Hvilken effekt vil CRS ha på skattemyndighetenes informasjonsgrunnlag?

Ettersom CRS foreløpig er i oppstartsfasen vil det være vanskelig å fastslå virkningene av tiltakene for norske skattemyndigheter. En representanten fra Skatteetaten uttaler imidlertid at det ikke er tvil om at FATCA og CRS vil gi Skatteetaten mer informasjon og et bedre detaljgrunnlag (møte, 24. april 2017). Selv om Skatteetaten ikke spesifikt kan fastslå at PayPals digitale lommebøker brukes for å unndra skatt, er de kjent med at lignende utenlandske finansielle konti har blitt brukt til å skjule inntekt og formue. Tidligere hadde Skatteetaten færre muligheter til å avdekke skatteunndragelse da de spesifikt måtte vite hvilke personer de ønsket informasjon om. Med automatiske informasjonsutvekslingsavtaler blir informasjonen mindre hemmeliggjort og lettere tilgjengelig for skattemyndighetene.

Fra Kleven et al. sin modell vet vi at tredjepartsrapportering er det mest effektive middelet for å sikre høy etterlevelse. Automatisk informasjonsutveksling gjennom CRS kan potensielt fungere som internasjonal tredjepartsrapportering. En representant fra Skattedirektoratet slår fast at opplysninger fra CRS blir svært viktige for å avdekke skatteunndragelser i utlandet (e-post, 8. juni 2017). Informasjonsutvekslingen vil være et godt kontrollverktøy for å gi skattemyndighetene økt innsikt i personlige skattyteres inntekt og formue plassert i utenlandske finansielle konti. Opplysningene Skatteetaten mottar fra rapporteringspliktige finansinstitusjoner i Norge er imidlertid av høy kvalitet og kan ikke erstattes av CRS fullt ut. Årsaken er at opplysningene fra CRS kommer for sent på året til å kunne forhåndsfyller på skattemeldingen. Vi mener derfor at CRS er et godt tiltak for å øke informasjonsgrunnlaget til skattemyndighetene, men at tiltaket ikke gir tilsvarende informasjonsgrunnlag som tredjepartsrapportering fra norske finansinstitusjoner.

6.4.2 Andre tiltak

Dersom CRS-avtalen ikke gir Skatteetaten et godt informasjonsgrunnlag for beskatning av innskudd på digitale lommebøker, ønsker vi å bidra med andre forslag for å øke etterlevelsen. Da PayPal ikke vil dele informasjon med offentligheten angående hvor mange brukere de har av digitale lommebøker i Norge, er ikke Skatteetaten kjent med hvor utbredt bruken er. Det er derfor usikkert om den norske bruken av PayPal kun er knyttet til netthandel direkte knyttet

opp mot et betalingskort, eller om den digitale lommeboken brukes som en innskuddskonto for å skjule midler fra norske skattemyndigheter. For å undersøke hvor utbredt digitale lommebøker er som innskuddskonti blant norske forbrukere foreslår vi at norske banker rapporterer alle overføringer fra norske bankkonti til en PayPal-konto. Videre sporing av pengene kan bli utfordrende grunnet hemmelighold og vi kan derfor ikke vite om pengene overføres til andre konti eller om de holdes på den digitale lommeboken. Rapporteringen kan likevel bidra til å gi norske skattemyndigheter et bilde av utbredelsen av PayPals digitale lommebøker, samt trusselen de utgjør for skatteetterlevelse.

En ideell løsning for skattemyndighetene kan være at alle utenlandske finansielle institusjoner automatisk rapporterer informasjon direkte til skattemyndighetene. Da opprettholdes det velfungerende systemet med tredjepartsrapportering til tross for fremveksten av utenlandske digitale betalingsaktører. En slik løsning er imidlertid vanskelig å implementere i praksis. Norske skattemyndigheter kan ikke uten videre pålegge utenlandske aktører rapporteringsplikt. Aktørene vil ikke frivillig rette seg etter en slik løsning, blant annet fordi rapportering er kostbart og tidkrevende. Løsningen vil også medføre at skattemyndighetene må utføre ressurskrevende kontroller av de utenlandske aktørene for å sikre at de mottar gyldige data. Vi mener derfor at det er behov for å videreutvikle avtaler for automatisk informasjonsutveksling mellom nasjoner, som eksempelvis CRS, for å sikre høy etterlevelse av innskudd på digitale lommebøker. Dersom avtalene blir effektivisert kan informasjonen forhåndsutfylles i skattemeldingen, og selvrappotering vil følgelig reduseres.

6.5 Delkonklusjon

I dette kapitlet har vi analysert hvordan skattemyndighetenes informasjonsgrunnlag blir påvirket av PayPals digitale lommebøker. Vi har avdekket at innskudd på PayPals digitale lommebøker er skattepliktig for norske skattytere, og at skattyterne selv er ansvarlig for å rapportere innskudd til skattemyndighetene. Vi er ikke kjent med hvor utbredt innskudd på PayPals digitale lommebøker er blant norske forbrukere, men fremveksten av digitale lommebøker i markedet tyder på at skattemyndighetene får en økende grad av selvrappotert informasjon. I en gjennomgang av modellen til Kleven et al. finner vi at økt selvrappotering og lav oppdagelsesrisiko potensielt kan føre til et etterlevelsesproblem. Modellen til Kleven et al. viser at tredjepartsrapportering er et effektivt middel for å oppnå høy etterlevelse. Dersom PayPals digitale lommebøker inngår i avtalen underskrevet mellom Norge og Luxembourg vil norske skattemyndigheter automatisk motta informasjon om norske skattyteres innskudd på

PayPals digitale lommebøker. CRS kan fungere som en kontrollfunksjon hvilket vil bidra til å øke oppdagelsesrisiko ved skatteunndragelse. Imidlertid vil ikke informasjon gjennom CRS bli forhåndsutfyllt på skattemeldingen, og skattytere må selv opplyse om inntekt og formue på digitale lommebøker. For å besvare delproblemstilling 2 konkluderer vi at PayPals digitale lommebøker reduserer informasjonsgrunnlaget til skattemyndighetene.

7. Konklusjon

I denne masterutredningen har vi studert digitale betalingstjenester i et skattemessig perspektiv. Gjennom en casestudie av det digitale betalingsselskapet PayPal har vi fokusert på selskapets skattebetaling i Norge og utlandet, og etterlevelse av skatteplikt blant norske forbrukere av PayPals digitale lommebøker. Vi har avdekket at skattemyndighetene står overfor utfordringer både når det gjelder selskapsbeskatning av flernasjonale digitale selskap som PayPal, og etterlevelse av innskudd på digitale lommebøker.

Gjennom analyse av PayPal har vi avdekket at det ikke betales selskapsskatt til Norge og at det trolig ikke vil være grunnlag for skatteplikt i fremtiden heller. Gjennom videre analyser av internasjonale skatteregler, skattebelastning på konsernnivå, og selskapsstruktur, fant vi at den globale beskatningen av PayPals virksomhetsinntekter er begrenset. Den effektive skattebetalingen til PayPal utgjør for de fleste tilgjengelige år en beskjeden andel av konsernets totale omsetning. Vi avdekket at selskapets struktur er i tråd med skatteminimerende metoder, noe som resulterer i betydelige skattebesparelser. Metodene som benyttes er ikke ulovlige, men de gir en pekepinn på at det internasjonale regelverket trenger ytterligere tilpasning for beskatning av flernasjonale digitale selskap.

Gjennom analyse av PayPals digitale lommebøker og forbrukere har vi avdekket at informasjonsgrunnlaget til skattemyndighetene svekkes ved økt grad av selvrapporing. Utfordringen for norske skattemyndigheter er at informasjon om skattyters inntekt og formue ikke blir rapportert automatisk. Ifølge modellen til Kleven et al. (2011) vil lav oppdagelsesrisiko være den sentrale årsaken til lavere etterlevelse ved selvrapporing. Det fremkommer at det mest effektive middelet for å opprettholde etterlevelse er utvidelse av dagens tredjepartsrapportering. Vi fant at det foreløpig ikke eksisterer internasjonale avtaler som kan erstatte norske skattemyndigheters tredjepartsrapportering fullstendig. CRS vil imidlertid være et viktig kontrollmiddel som bidrar til å øke oppdagelsesrisiko og redusere skatteunndragelse.

Gjennom analysene kan vi samlet sett konkludere med at PayPals digitale betalingstjenester skaper utfordringer både ved selskaps- og personbeskatning i betydelig grad. Fremveksten av digitale betalingstjenester krever en tilpasning i det norske skattesystemet. Det vil være viktig for norske skattemyndigheter å komme i forkant av den digitale utviklingen innen betalingsløsninger. Et velfungerende nasjonalt skattesystem for beskatning av digitale

betalingstjenester vil være avhengig av et godt internasjonalt samarbeid. Sentrale moment blir å utvikle enkle rapporteringsrutiner for dem som ønsker å etterleve skatteplikten, samt gode kontrollrutiner rettet mot dem som prøver å inndra inntekt og formue fra beskatning. I så fall hadde skattemyndighetenes system for rapportering, analyse og kontroll vært rustet til å takle utfordringene vi har kartlagt i denne utredningen.

7.1 Diskusjon av sentrale funn

Skatteplanlegging i flernasjonale digitale selskap er et globalt problem, og det er lite Norge kan gjøre for å pålegge selskapene skatteplikt. Det kan videre diskuteres om Norge har rett på skatteinntekter fra verdiskapningen som finner sted. Selv om kundemassen i Norge er betydelig, så er det ingen innovasjon som finner sted her i forbindelse med utvikling av teknologi til PayPals betalingstjeneste. De norske kundene kan regnes for å være passive brukere som benytter en betalingsmulighet som har oppstått som følge av verdiskapning et annet sted. Det stilles dermed spørsmål ved om Norge i det hele tatt har rett på beskatning av inntektene som opptjenes.

Vi er videre usikre på om utbredelsen av digitale lommebøker i Norge er betydelig nok til å skape en reell risiko for norske skattemyndigheter. Har egentlig norske kunder et stort nok forbruk av denne typen tjenester til at informasjonsgrunnlaget til skattemyndighetene svekkes i betydelig grad? Det er fortsatt slik at de fleste privatpersoner i Norge benytter seg av norske banker og betalingstjenester, og dermed er gjenstand for tredjepartsrapportering. Vi ser samtidig en fremgang i utviklingen av alternative betalingsløsninger blant norske aktører, eksempelvis Vipps. Slike løsninger kan gi norske skattytere et brukervennlig tilbud som faller innenfor rapporteringssystemet.

I forbindelse med at CRS implementeres for fullt i 2018 kan det være interessant å studere hvordan standarden fungerer i praksis. I utredningen har vi funnet at CRS vil øke oppdagelsesrisikoen for skatteunndragelse ved bruk av digitale lommebøker. Et forslag til videre forskning er å undersøke om norske skattytere rapporterer innskudd på digitale lommebøker etter at standarden er implementert.

8. Appendiks

Vedlegg 1: Beregning av anslag av PayPals norske brukere

Tall i tusen	Norge	Sverige	Danmark	Skandinavia
Befolkningstall 2017	5 196	9 799	5 676	20 671
Prosentvis andel	25 %	47 %	27 %	100,00 %
Antall PayPal-brukere	754	1 422	824	3 000

Kilde: The World Bank (2017). *Population total*. Hentet 15. juni 2017, fra:

<http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL>

Basert på at PayPals virksomhet i Skandinavia økte med 30 % i 2014, og at veksten var størst i Norge, har vi rundet opp anslaget til 800 000 – 900 000 norske brukere.

Vedlegg 2: Betalingsinformasjon for et nettkjøp med PayPal

Kvittering for nettkjøp hos Ananas Swimwear 03.05.2017:

on. 03. mai 2017 03:53:39 GMT-07:00
Kvitteringsnummer: 1639-3269-6249-8537

Du sendte en betaling på 500,00 NOK til Ananas AS.

Hei, ██████████

Denne belastningen vil vises på transaksjonsoversikten fra kortutsteder som betaling til [PAYPAL](#).
*ANANAS AS.

Spar tid med en [PayPal](#)-konto
Opprett en [PayPal](#)-konto og lagre betalingsinformasjonen. Du trenger ikke oppgi betalingsinformasjonen din hver gang du handler på nettet.

Opprett en konto nå

Føl deg trygg når du handler
Den økonomiske informasjonen din er sikker hos oss.

Transaksjoner overvåkes døgnet rundt
Svindelspecialistene våre bidrar til å beskytte kontoen din.

Du er beskyttet
Du er ikke pålagt noe ansvar dersom du har blitt utsatt for svindel ved kvalifiserte kjøp som ikke er autoriserte av deg. [Se kvalifikasjonskrav](#)

Ikke svar på denne e-posten siden denne innboksen ikke kontrolleres. Hvis du vil kontakte oss, logger du på kontoen din og klikker på «Hjelp» nederst på hvilken som helst side.

Copyright © 1999–2017 [PayPal](#). Med enerett.

[PayPal](#) (Europe) S.à r.l.et Cie, S.C.A.
~~Société en Commandite par Actions~~
Hovedkontor: 22–24 Boulevard Royal, L-2449, Luxembourg
RCS Luxembourg B 118 349

E-post-ID fra [PayPal](#) PP1469 - 5486cec8466d0

Vedlegg 3: PayPals brukerbetingelser

Utdrag fra brukeravtale for PayPal-tjenesten:

Du er alene ansvarlig for å forstå og overholde alle lover, regler og retningslinjer i din spesifikke jurisdiksjon som kan være gjeldende for deg i samband med din bruk av PayPal-tjenestene, herunder bl.a. de som er relatert til eksport- eller importaktiviteter, skatter eller transaksjoner i fremmed valuta.

Kilde: PayPal. (2017d). *Brukeravtale for PayPal-tjenesten*. Hentet 16. februar 2017, fra: <https://www.paypal.com/no/webapps/mpp/ua/useragreement-full>

Utdrag fra juridiske avtaler for PayPal-tjenester:

Merknad angående FATCA- og CRS-loven:

I henhold til Luxembourg-lovene fra 24. juli 2015 angående amerikanske Foreign Account Tax Compliance Act («**FATCA-loven**») og 18. desember 2015 angående standard for OECD-fellesrapportering («**CRS-loven**») som brukes, henholdsvis, for å inngå en avtale mellom USA («USA») og myndighetene i Luxembourg for internasjonale skatteforpliktelse og et EU-direktiv for påkrevd, automatisk utveksling av informasjon når det gjelder skatter og avgifter (2014/107/EU), gir vi, som en datakontrollør, deg beskjed om at følgende data blir samlet inn og kanskje utvekslet eller på annen måte behandlet for formålene i de ovennevnte lovene (forutsatt at de er gjeldende) og i henhold til dem:

- navnet ditt,
- adressen din,
- landet (eller landene) du betaler skatt i (eller anses for å betale skatt),
- skattnummeret/-numrene utstedt i landet eller landene du betaler skatt i, og, der det gjelder, skatteregistreringsnummeret ditt (amerikanske TIN),
- fødselssted og -dato,
- bankkontonummeret ditt (eller et reservekontonummer som viser hvor mye penger du har),
- kontosaldo eller verdi fra og med 31. desember i hvilket som helst år mens du er registrert på kontoen,

Hvis en bruker møter betingelsene som en spesifisert amerikansk person i henhold til FATCA-loven og/eller som en rapporteringspliktig person i henhold til CRS-loven, og forutsatt at FATCA- og CRS-loven påfører PayPal forpliktelse (uansett ansett som en «**rapporteringspliktig kontoinnehaver**»), rapporterer PayPal automatisk denne informasjonen til skattemyndighetene i Luxembourg. Skattemyndighetene i Luxembourg utveksler denne informasjonen med den amerikanske skatteetaten i tilfeller der FATCA-loven gjelder og/eller hvis CRS-loven gjelder med de myndighetene i landet eller landene du betaler skatt i, som er deltakende jurisdiksjoner i henhold til CRS-loven.

Kilde: PayPal h. (2017h). *Merknad angående FATCA og CRS-loven*. Hentet 19. mai 2017, fra: https://www.paypalobjects.com/webstatic/no_NO/ua/pdf/factaandcrc.pdf

Vedlegg 4: Lisensrettigheter i PayPal

Utdrag fra e-post med markedsføring fra PayPal:

Copyright © 1999–2017 PayPal. Med enerett. PayPal (Europe) S.à r.l. et Cie, S.C.A., Société en Commandite par Actions. Hovedkontor: 22–24 Boulevard Royal, L-2449, Luxembourg, R.C.S. Luxembourg B 118 349.

Kilde: Privat

Utdrag fra PayPals nettside:

©1999-2017 PayPal, Inc. All rights reserved.

Kilde: PayPal (u.å.). *Where can I find the PayPal Acceptable Use Policy?* Hentet 15. juni 2017, fra: <https://www.paypal.com/us/selfhelp/article/where-can-i-find-the--paypal-acceptable-use-policy-faq998>

9. Primærkilder

Kilde	Stilling/beskrivelse, kommunikasjonsform og dato
Ananas Swimwear	Kundebehandler i Ananas Swimwear. Kontaktet per e-post. Svar mottatt 3. mai 2017.
Bjotveit, Synne	Seniorskattejurist. Kontroll- og rettsavdelingen, Storbedrift, Skatt Vest. Møte fant sted 4. april 2017.
Henriksen, Torhild	Skattedirektoratet. Analyseavdelingen. Kontaktet per e-post. Svar mottatt 1.juni 2017.
Jakobsen, Ingrid K. M.	Representant fra Skatt Nord. Risikoprojekt for e-handel. Kommunikasjon per e-post og videomøter. Videomøter fant sted 27. januar og 24. april 2017.
Ringstad, Peter	Tax Justice Network. Kontaktet per e-post. Videomøte for å diskutere forslag til utredningen.
Øystein, Schmidt	Kommunikasjonssjef i Elkjøp. Kontaktet per e-post. Svar mottatt 24. april 2017.
Skattedirektoratet	Søknad om tall på rapporterte innskudd hos PayPal. Svar mottatt fra Torhild Henriksen 4. april 2017.
Søfteland, Hege R.	Spesialrevisor i Skatteetaten. Kontroll- og rettsavdelingen, Storbedrift, Skatt Vest. Møte fant sted 10. mai 2017.

10. Litteraturliste

- AFP Online. (2017). *Cash and Treasury Management Country Report Luxembourg*. Association for Financial Professionals. Hentet 09. mai 2017, fra: http://www.afponline.org/docs/default-source/default-document-library/pdf/cp_afp-luxembourg12e7354e827d6df1bc1fff00003724d4.pdf?sfvrsn=0
- AirBnB. (u.å.). *Om oss*. Hentet 12. juni 2017, fra: <https://www.airbnb.no/about/about-us>
- Arntsen, S. F., Berset, A. & Reiersen, T. (2012). *Opplevd oppdagelsesrisiko*. Skatteetaten. Hentet 21. februar, 2017 fra: <https://www.skatteetaten.no/Upload/PDFer/Oppdagelsesrisiko.pdf>
- Bjørndal, B. (2016). *Nesøyaadvokat dømt for massive skatteunndragelser*. Dagens Næringsliv. Hentet 15.mai 2017, fra: <https://www.dn.no/nyheter/politikkSamfunn/2016/08/30/1307/Skatteunndragelse/nesyaadvokat-dmt-for-massive-skatteunndragelser>
- Bjørnestad, S. & Torset, N. S. (2017). *Over 200 nordmenn under lupen etter Panama Papers*. Skatteetaten jakter skjulte formuer. Aftenposten. Hentet 20.mai 2017, fra: <http://www.aftenposten.no/okonomi/Over-200-nordmenn-under-lupen-etter-Panama-Papers-Skatteetaten-jakter-skjulte-formuer-614226b.html>
- Brekke, A. (2015). *Her skjuler nordmenn skattemilliarder i utlandet*. NRK. Hentet 20. mai 2017, fra: <https://www.nrk.no/norge/her-skjuler-nordmenn-skattemilliarder-i-utlandet-1.12197591>
- Bureau Van Dijk. (2017a). *PayPal Holdings Inc*. Hentet 26. april 2017, fra: https://orbis.bvdinfo.com/version-2017426/Report.serv?_CID=81&context=2V1YDUCSV26RMVE&SeqNr=0
- Bureau Van Dijk. (2017b). *PayPal (Europe) S.a r.l. et cie, S.C.A*. Hentet 10. mai 2017, fra: https://orbis.bvdinfo.com/version-201767/Report.serv?_CID=162&context=P8B1DU0YKEQG6YE&SeqNr=0
- Bureau Van Dijk. (2017c). *PayPal Pte. Ltd*. Hentet 15. juni 2017, fra: https://orbis.bvdinfo.com/version-2017613/Report.serv?_CID=81&context=17MBDUCSV00KKFR&SeqNr=2
- Chimonger, S. (2017). *Why PayPal Freezes Or Limits Accounts*. Hentet 23. april 2017, fra: <http://mywifequitherjob.com/why-paypal-freezes-or-limits-accounts-and-how-to-prevent-this-from-happening-to-you/>

-
- Changemaker & Tax Justice Network – Norge. (2012). *Skjult. Et hefte om skatteparadis, kapitalflukt og hemmelighold*. Changemaker & Tax Justice Network – Norge.
- Cobham, A. & Janský, P. (2017). *Global distribution on loss from tax avoidance. Re-estimation and country results*. United Nations University. WIDER Working Paper 2017/55.
- Deloitte (2015). *Base Erosion and Profit Shifting (BEPS)*. Hentet 02. mars 2017, fra: <https://www2.deloitte.com/no/no/pages/tax/articles/base-erosion-and-profit-shifting.html>
- Devereux, M.P. & Vella, J. (2014). *Are we heading towards a corporate tax system fit for the 21st century?* Oxford University Centre for Business Taxation. Working Paper.
- Evry. (2017). *PSD2 - the directive that will change banking as we know it*. Hentet 20. februar, 2017 fra: <https://www.evry.com/en/news/articles/psd2-the-directive-that-will-change-banking-as-we-know-it/>
- Finansdepartementet. (2015). *Bedre skatt. En skattereform for omstilling og vekst*. Melding til Stortinget 2015-2016. Hentet 20. mai 2017, fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/93247a3b212a4accb49ba119cd9e7d45/no/pdfs/stm201520160004000dddpdfs.pdf>
- Finansdepartementet. (2017). *Høringsnotat - Kildeskattordning for utenlandske arbeidstakere*. Hentet 16. mai 2017, fra: https://www.regjeringen.no/contentassets/9895600182ee48869925200c264eb45d/mar_b_h_notat_7_april_2017.pdf
- Finansnorge. (2014). *FATCA-regler har trådt i kraft*. Hentet 7. mars 2017, fra: <https://www.finansnorge.no/aktuelt/nyheter/2014/08/fatca--regler-har-tradt-i-kraft/>
- Henriksen, T., Teigland, G., Risnes, K. N. & Lindberg, I. M. (2016). *Digitalisert økonomi - gamle problemer i ny innpakning*. Analysenytt 02/2016. Skatteetaten. Hentet 15. februar 2017, fra: http://www.skatteetaten.no/globalassets/pdf/skatteetatens_analysenytt/2016-2-digital-okonomi---gamle-problemer-i-ny-innpakning.pdf
- Hoemsnes, A. & Eriksen, M. R. (2017). *DNB har brukt 600 millioner på Vipps uten å ha tjent én krone*. Dagens Næringsliv. Hentet 13. juni 2017, fra: <https://www.dn.no/nyheter/2017/01/27/1502/Finans/dnb-har-brukt-600-millioner-pa-vipps-uten-a-ha-tjent-en-krone>

-
- ITEP. (2015). *Delaware: An Onshore Tax Haven*. Institute on taxation and economic policy. Hentet 02. mai 2017, fra: http://itep.org/itep_reports/2015/12/delaware-an-onshore-tax-haven.php#.WQioyLQih3s
- Jacobsen, S. & Ringstad, P. (2016). *Skjult - Skatteparadis, kapitalflukt og hemmelighold*. 2. utgave. Tax Justice Network – Norge.
- Jørgenrud, M. (2009) *Paypal etablerer seg i Norge*. Digi.no. Hentet 09. mars 2017, fra: <https://www.digi.no/artikler/paypal-etablerer-seg-i-norge/207080>
- Kirknes, P. & Wahl S. L. (2017). *Skatt og avgift i delingsøkonomien*. Revisjon og regnskap. Utgave 3. Hentet 07. juni 2017, fra: <http://www.revregn.no/i/2017/3/rr03-17-2113>
- Kleven, H. J., Knudsen, M. B., Kreiner, C. T., Pedersen, S. & Saez, E. (2011). *Unwilling or Unable to Cheat? Evidence from a Tax Audit Experiment in Denmark*. *Econometrica*. *Econometrica*.
- KPMG. (2016). *Corporate tax rate tables*. Hentet 02. mai 2017, fra: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html>
- Lund, R. (2017). *Norske butikker som tilbyr PayPal-betaling*. Mannual. Hentet 21. mars 2017, fra: <https://mannual.no/16/handle/norske-butikker-som-tilbyr-paypal-betaling>
- Luxembourg Consulting Group. (2013). *Company for Intellectual Property Rights in Luxembourg*. Hentet 09. mai 2017, fra: <http://www.lcg-luxembourg.com/Company-for-Intellectual-Prope.778+M52087573ab0.0.html>
- Luxembourg Public. (2017). *Intellectual property*. The official portal of the Grand Duchy of Luxembourg. Hentet 09. mai 2017, fra: <http://www.luxembourg.public.lu/en/investir/propriete-intellectuelle/index.html>
- Møen, J., Schindler, D., Schjelderup, G. & Tropina, J. (2011). *International Debt Shifting: Do Multinationals Shift Internal or External Debt?* Munich: CESifo Working Paper Series 3519.
- Neslund, K. (2009). *Why Tax Information Exchange Agreements are 'Toothless'*. Tax Insider. Hentet 12. mai 2017, fra: http://www.aicpastore.com/Content/media/PRODUCER_CONTENT/Newsletters/Articles_2009/Tax/Toothless.jsp
- Netfonds Bank. (2017). *Informasjon om (PYPL) PayPal, Inc*. Hentet 06. juni 2017, fra: <http://www.netfonds.no/quotes/about.php?paper=PYPL.O>

-
- NoMoreTax. (u.å.). *Doing business in Luxembourg*. Hentet 09. mai 2017, fra: <http://www.nomoretax.eu/doing-business/minimise-taxes-luxembourg/>
- Norges Bank (2016). *Det norske finansielle systemet*. Norges Bank Memo nr. 2, 2016. Hentet 14. mars 2017, fra: http://static.norges-bank.no/contentassets/32c65e2235634ea4a366e306af62e7e9/nb_memo_2_2016.pdf?v=02/28/2017150447&ft=.pdf
- Naas, H., Bruusgaard, C., Iltstad, K. & Svensen, C. (2011). *Norsk internasjonal skatterett*. Universitetsforlaget.
- Ocra Worldwide. (u.å.). *Doing business in Luxembourg*. Hentet 10. mai 2017, fra: http://www.ocra.com/solutions/taxation_luxembourg.asp
- Odell, M. (2014). *Timeline: The rise of Paypal*. Financial Times. Hentet 09. mars 2017, fra: <https://www.ft.com/content/86432398-4897-11e4-9d04-00144feab7de>
- OECD. (1998). *Harmful Tax Competition. An Emerging Global Issue*. Hentet 05. april 2017, fra: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/taxation/harmful-tax-competition_9789264162945-en#.WSFdPzPJKRs
- OECD. (2002). *Agreement on Exchange of Information on Tax Matters*. Hentet 10. mai 2017, fra: <http://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/2082215.pdf>
- OECD. (2008). *OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper*. Hentet 20. mars 2017 fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/UD/Vedlegg/Handelspolitikk/OECD/Kontaktpunktet/OECD_Retningslinjer_NO.pdf
- OECD. (2014). *Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy. Action 1: 2014 Deliverable*. Hentet 12. april 2017, fra: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/taxation/addressing-the-tax-challenges-of-the-digital-economy_9789264218789-en#.WQmgSVK3WRs
- OECD. (2015a). *Addressing the Tax Challenges of the Digital Economy. Action 1: 2015*. Hentet 22. februar 2017, fra: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/taxation/addressing-the-tax-challenges-of-the-digital-economy-action-1-2015-final-report_9789264241046-en#.WKHkIRiDqRs#page1
- OECD. (2015b). *Preventing the Artificial Avoidance of Permanent Establishment Status. Action 7: 2015*. Hentet 12. april 2017, fra: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/taxation/preventing-the-artificial-avoidance-of-permanent-establishment-status-action-7-2015-final-report_9789264241220-en#.WQbYbFK3WRs#page1

-
- OECD. (2015c). *BEPS - Frequently Asked Questions*. Hentet 02. mai 2017, fra: <http://www.oecd.org/ctp/beps-frequentlyaskedquestions.htm>
- OECD. (2015d). *Model Protocol for the purpose of allowing the automatic and spontaneous exchange of information under TIEA*. Hentet 10. mai 2017, fra: <http://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/Model-Protocol-TIEA.pdf>
- OECD. (2015e). *Aligning Transfer Pricing Outcomes with Value Creation. Action 8-10: 2015*. Hentet 29. mai 2017, fra: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/taxation/aligning-transfer-pricing-outcomes-with-value-creation-actions-8-10-2015-final-reports_9789264241244-en#.WS7EMTPJKRs#page1
- OECD. (2017). *Standard for Automatic Exchange of Financial Information in Tax Matters - The CRS Implementation Handbook*. Hentet 19. mai 2017, fra: <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/implementation-handbook-standard-for-automatic-exchange-of-financial-information-in-tax-matters.pdf>
- Olbert, M. og Spengel, C. (2016). *International Taxation in the Digital Economy: Challenge Accepted?* University of Mannheim Business School.
- PayPal. (2015). *Sentral betalings- og tjenesteinformasjon*. Hentet 26. april 2017, fra: https://www.paypal.com/no/webapps/mpp/ua/servicedescription-full?locale.x=no_NO
- PayPal. (2016). *2015 Annual Report*. Hentet 22. februar 2017, fra: http://files.shareholder.com/downloads/AMDA-4BS3R8/3883664610x0x885605/B7B8DD38-FF41-4D27-94EC-84C6E5A3259F/2015_Annual_Report.pdf
- PayPal. (2017a). *Enkelt og bekvemt*. Hentet 07. juni 2017, fra: <https://www.paypal.com/no/webapps/mpp/pay-online>
- PayPal. (2017b). *2016 Annual Report*. Hentet 20. april 2017, fra: http://files.shareholder.com/downloads/AMDA-4BS3R8/3941790135x0x937411/93693921-42AF-4891-A9AC-37EE175E9493/2016_Annual_Report_2017_Proxy_Statement.pdf
- PayPal. (2017c). *Betal og få betalt, enkelt og greit*. Hentet 15. april 2017, fra: <https://www.paypal.com/no/home>
- PayPal. (2017d). *Brukeravtale for PayPal-tjenesten*. Hentet 16. februar 2017, fra: <https://www.paypal.com/no/webapps/mpp/ua/useragreement-full>

-
- PayPal. (2017e). *Du har alltid kontoen din med deg*. Hentet 18. april 2017, fra: <https://www.paypal.com/no/webapps/mpp/mobile-apps>
- PayPal. (2017f). *Alt samlet på et sikkert sted*. Hentet 20. april 2018, fra: <https://www.paypal.com/no/webapps/mpp/paypal-safety-and-security>
- PayPal. (2017g). *Betalingsløsninger til ethvert behov*. Hentet 21. april 2017, fra: <https://www.paypal.com/no/webapps/mpp/merchant>
- PayPal h. (2017h). *Merknad angående FATCA og CRS-loven*. Hentet 19. mai 2017, fra: https://www.paypalobjects.com/webstatic/no_NO/ua/pdf/factaandcrc.pdf
- Peter, M. (2016). *PSD2 er banknæringens største utfordring*. Hentet 14. mai 2017, fra: <http://www.cw.no/artikkel/kronikk/psd2-banknaeringens-storste-utfordring>
- Ready, B. (2015). *PayPal Makes Acquisition of Paydiant Official*. PayPal. Hentet 07. april 2017, fra: <https://www.paypal.com/stories/us/paypal-makes-acquisition-of-paydiant-official>
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2012). *Research Methods for Business Students* (Vol. 6). Essex: Pearson Education Limited.
- Schjelderup, G. (2014). *Form og substans: Flernasjonale selskaper og skatteplanlegging*. Arbeidsnotat 04/2014. Norsk senter for skatteforskning.
- Schulman, Dan. (2016). *Transforming Money*. Hentet 24. februar 2017, fra: https://www.paypalobjects.com/webstatic/en_US/mktg/pages/stories/pdf/paypal_infogrphic_-_transforming_money.pdf
- Sjøberg, J. (2015). *Kampen om pengene dine*. Aftenposten. Hentet 12. februar 2017, fra: <http://www.aftenposten.no/okonomi/Kampen-om-pengene-dine-584928b.html>
- Skatteetaten (2017). *Skatteetaten får opplysninger fra andre land*. Skatteinfo - Nyheter til revisorer og regnskapsførere, nr. 2 2017.
- Skatteloven. Lov av 26.mars 1999 nr.14 om skatt av formue og inntekt. Hentet 20. februar 2017, fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-03-26-14>
- Spencer, D. (2006). *Exchange of Tax Information*. Accountancy business and the Public Interest Vol. 5, No. 1.
- Staavi, T. (2017). *Vipps og betalingsrevolusjonen*. Finansredaksjonen. DN Podkast.

-
- Tannum, G., Henriksen, T. & Bolt-Evensen, B. (2013). *Hva vet vi om bruken av skatteparadiser?* Analysenytt 2/2013. Hentet 12. mai, 2017, fra: http://www.skatteetaten.no/upload/PDFer/Skatteetatens_analysenytt/Hva_vet_vi_bruk_skatteparadis.pdf
- Tax Justice Network. (2016). *Financial Secrecy Index - 2015 Results*. Hentet 21. februar 2017, fra: <http://www.financialsecrecyindex.com/introduction/fsi-2015-results>
- Transaksjonsadvokater. (u.a.). *Aktuelt for skjulte formuer og ikke rapporterte inntekter; Fra informasjonsutveksling etter anmodning - til automatisk informasjonsutveksling av skatteopplysninger*. Hentet 15. mai 2017, fra: <http://www.transaksjonsadvokater.no/skatt-person/informasjonsutveksling-av-skatteopplysninger/>
- Treasury. (2017). *Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA)*. U.S. Department of the Treasury. Hentet 07. mars 2017, fra: <https://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Pages/FATCA.aspx>
- Tveiten, B. (2014). *PayPal satser på Norge*. Nordic News. Hentet 15. april 2017, fra: <http://nnews.no/paypal-satser-pa-norge/>
- Zimmer, F. (2009). *Internasjonal inntektsskatterett*. 4. utgave. Universitetsforlaget.
- Zimmer F. (2014). *Internasjonal selskapsbeskatning under debatt*. Hentet 10. februar 2017 fra Idunn: https://www.idunn.no/skatt/2014/02/internasjonalt_selskapsbeskatning_under_debatt
- Øksnes, K. (2017). *Rekordmange melder fra om penger i utlandet*. Pengenytt. Hentet 15. mai 2017, fra: <http://www.pengenytt.no/rekordmange-melder-fra-om-penger-i-utlandet/>
- Økokrim. (2013). *Trusselvurdering. Økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet 2013–2014*. Hentet 20. mai 2017, fra: [http://www.okokrim.no/www/okokrim/resource.nsf/files/www93sfde-trusselvurdering_2013-20141/\\$FILE/trusselvurdering_2013-20141.pdf](http://www.okokrim.no/www/okokrim/resource.nsf/files/www93sfde-trusselvurdering_2013-20141/$FILE/trusselvurdering_2013-20141.pdf)
- Østgårdsgjelten, R. (2015). *Skattejakt på Apple og Google*. Aftenposten. Hentet 11. april 2017, fra: <http://www.aftenposten.no/okonomi/Skattejakt-pa-Apple-og-Google-113966b.html>
- Øverlier, H., Jakobsen, R., Braathen, H., Anglero, T. & Hvidsten, O. (2013). *Digital handelslekkasje gir Skatteetaten nye utfordringer*. Analysenytt 2/2013. Skatteetaten. Hentet 07. februar 2017, fra:

[https://www.skatteetaten.no/upload/PDFer/Skatteetatens_analysenytt/Digital_handelsl
ekkasje.pdf](https://www.skatteetaten.no/upload/PDFer/Skatteetatens_analysenytt/Digital_handelsl
ekkasje.pdf)